ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 20.5.2020
COM(2020) 529 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ενισχυμένη εποπτεία – επικαιροποίηση – Ελλάδα, Μάιος 2020

{SWD(2020) 91 final}

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Οι οικονομικές εξελίξεις και πολιτικές στην Ελλάδα παρακολουθούνται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής και στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 472/2013([1]). Με την εφαρμογή της ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα ([2]) αναγνωρίζεται το γεγονός ότι η Ελλάδα χρειάζεται να συνεχίσει να εφαρμόζει μέτρα για την αντιμετώπιση πηγών ή πιθανών πηγών οικονομικών και χρηματοοικονομικών δυσκολιών, εφαρμόζοντας παράλληλα διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

Η ενισχυμένη εποπτεία παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την παρακολούθηση των οικονομικών εξελίξεων και τη συνέχιση της εφαρμογής πολιτικών που απαιτούνται για τη διασφάλιση βιώσιμης οικονομικής ανάκαμψης. Επιτρέπει την τακτική αξιολόγηση των πρόσφατων οικονομικών και χρηματοπιστωτικών εξελίξεων στην Ελλάδα, καθώς και την παρακολούθηση των όρων χρηματοδότησης του δημόσιου χρέους και επικαιροποιήσεις της ανάλυσης της βιωσιμότητας του χρέους. Η ενισχυμένη εποπτεία αποτελεί επίσης το πλαίσιο για την αξιολόγηση της γενικής δέσμευσης που ανέλαβε η Ελλάδα έναντι της Ευρωομάδας, που συνεδρίασε στις 22 Ιουνίου 2018, να συνεχίσει και να ολοκληρώσει τις μεταρρυθμίσεις που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, καθώς και να εξασφαλίσει ότι διασφαλίζονται οι στόχοι των σημαντικών μεταρρυθμίσεων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων χρηματοδοτικής συνδρομής. Στο πλαίσιο αυτό, με την ενισχυμένη εποπτεία παρακολουθείται η υλοποίηση των ειδικών δεσμεύσεων για την ολοκλήρωση των βασικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που ξεκίνησαν στο πλαίσιο του προγράμματος σε έξι κύριους τομείς με συμφωνηθείσες προθεσμίες έως τα μέσα του 2022, και συγκεκριμένα: i) δημοσιονομικές και δημοσιονομικές-διαρθρωτικές πολιτικές, ii) κοινωνική πρόνοια, iii) χρηματοπιστωτική σταθερότητα, iv) αγορές εργασίας και προϊόντων, v) Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας και ιδιωτικοποιήσεις, και vi) εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης ([3]). Στην παρούσα έκθεση αξιολογούνται δέκα συγκεκριμένες δεσμεύσεις, παράλληλα με τις επακόλουθες ενέργειες που αφορούν προηγούμενες δεσμεύσεις.

Η παρούσα έκθεση είναι η έκτη έκθεση ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα. Εκδίδεται παράλληλα με τις ειδικές συστάσεις προς την Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και την αξιολόγηση του προγράμματος σταθερότητας της Ελλάδας του 2020. Η έκθεση βασίζεται στα πορίσματα αποστολής που πραγματοποιήθηκε εξ αποστάσεως στις 8 και 23 Απριλίου 2020 και σε τακτικό διάλογο με τις αρχές. Η αποστολή πραγματοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ([4])· το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμμετείχε στο πλαίσιο του κύκλου μεταπρογραμματικής

([1]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 472/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για την ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ τα οποία αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με σοβαρές δυσκολίες αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα, ΕΕ L 140 της 27.5.2013, σ. 1.

([2]) Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2020/280 της Επιτροπής, C(2020) 901, της 20ής Φεβρουαρίου 2020, σχετικά με την παράταση της ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα.

([3]) https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf.

([4]) Μέλη του προσωπικού της ΕΚΤ συμμετείχαν στην αποστολή ελέγχου σύμφωνα με τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ και, ως εκ τούτου, παρείχαν εμπειρογνωσία σχετικά με τις πολιτικές για τον χρηματοπιστωτικό τομέα και μακροοικονομικώς κρίσιμα ζητήματα, όπως τους πρωταρχικούς δημοσιονομικούς στόχους και τις ανάγκες βιωσιμότητας και χρηματοδότησης. Της αποστολής ελέγχου προηγήθηκε τεχνική αποστολή, που πραγματοποιήθηκε επίσης εξ αποστάσεως, από τις 26 Μαρτίου έως τις 7 Απριλίου 2020.

παρακολούθησης, ενώ ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας συμμετείχε στο πλαίσιο του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και σύμφωνα με το μνημόνιο συνεννόησης, της 27ης Απριλίου 2018, για τις σχέσεις εργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

Η έκθεση αυτή θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως βάση για να αποφασίσει η Ευρωομάδα την αποδέσμευση της επόμενης δέσμης μέτρων για το χρέος που εξαρτώνται από την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών, ύψους 748 εκατ. EUR. Τα μέτρα αυτά συμφωνήθηκαν με την Ευρωομάδα στις 22 Ιουνίου 2018 και περιλαμβάνουν τη μεταβίβαση ποσών ισοδύναμου εισοδήματος που προήλθαν από την κατοχή ελληνικών ομολόγων των κεντρικών τραπεζών στο πλαίσιο του προγράμματος για τις αγορές τίτλων και της συμφωνίας για τα καθαρά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και την απαλλαγή από την προσαύξηση του επιτοκίου για ορισμένα δάνεια που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας. Η δεύτερη δόση των μέτρων για το χρέος που εξαρτώνται από την εφαρμογή μέτρων πολιτικής αποδεσμεύτηκε μετά τη συνεδρίαση της Ευρωομάδας της 4ης Δεκεμβρίου 2019, μεταξύ άλλων με βάση την αξιολόγηση της υλοποίησης των ελληνικών δεσμεύσεων για τα μέσα του 2019, που περιλαμβάνονταν στην έκθεση ενισχυμένης εποπτείας που εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 20 Νοεμβρίου 2019 ([5]).

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η έξαρση του κορονοϊού έχει μεταβάλλει ριζικά την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα στην Ελλάδα, όπως και στα περισσότερα άλλα κράτη μέλη. Η ελληνική κυβέρνηση αντέδρασε γρήγορα και άρχισε να εφαρμόζει μέτρα ανάσχεσης της εξάπλωσης του κορονοϊού ήδη από τα τέλη Φεβρουαρίου. Όπως και σε άλλα κράτη μέλη, τα μέτρα ανάσχεσης περιόρισαν σημαντικά την οικονομική δραστηριότητα και έπληξαν, άμεσα ή έμμεσα, μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού. **Οι αρχές προσάρμοσαν τις προτεραιότητες πολιτικής τους με υπεύθυνο τρόπο, κινητοποιώντας γρήγορα ένα μεγάλο ποσό εισοδηματικής στήριξης και μέτρων ρευστότητας, ενώ παράλληλα παραμένουν προσηλωμένες στη διατήρηση των μεταρρυθμίσεων που θα στηρίξουν την ανάκαμψη μόλις υποχωρήσουν οι διαταραχές που οφείλονται στην πανδημία.** Ως άμεση αντίδραση, εγκρίθηκε ένα ευρύ φάσμα δημοσιονομικών μέτρων για τη στήριξη του εισοδήματος των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν πτώση στη ζήτηση, καθώς και για τη διοχέτευση ρευστότητας στην οικονομία, μεταξύ άλλων με αναβολές της καταβολής φόρων και εγγυήσεις για τις εμπορικές τράπεζες για να στηριχθεί η χορήγηση νέων δανείων. Η κυβέρνηση αύξησε επίσης σημαντικά τη χρηματοδότηση του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και εκσυγχρονίζει την εργατική νομοθεσία για τη διευκόλυνση των καθεστώτων μειωμένου ωραρίου εργασίας.

Η Ελλάδα θα επωφεληθεί επίσης από τη στήριξη που παρέχεται σε επίπεδο ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ανακοίνωσε έκτακτο πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας, ύψους 750 δισ. EUR, στο οποίο θα περιλαμβάνονται τα ελληνικά κρατικά ομόλογα, και αποφάσισε προσωρινή χαλάρωση των απαιτήσεων εξασφαλίσεων του Ευρωσυστήματος, καθώς και ορισμένων κανονιστικών απαιτήσεων για τον τραπεζικό τομέα, με στόχο τη στήριξη της διαθεσιμότητας πιστώσεων. Η Ελλάδα επωφελείται επίσης από την πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη βέλτιστη χρήση των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων με σκοπό την αντιμετώπιση της πανδημίας (Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού), την προγραμματισμένη προσωρινή στήριξη για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε

([5]) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip116_en.pdf.

κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) και τη στήριξη από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τον μετριασμό των επιπτώσεων στις επενδύσεις. Για τη διαχείριση της μετανάστευσης θα διατίθεται στήριξη μέσω του σχεδίου δράσης με άμεσα μέτρα στήριξης της Ελλάδας και μέσω του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης.

Για να ενισχυθεί η δυναμική των μεταρρυθμίσεων και να διευκολυνθεί η επανεκκίνηση της βιώσιμης οικονομικής ανάκαμψης μετά την πανδημία του κορονοϊού, οι ελληνικές αρχές ανέλαβαν ορισμένες συμπληρωματικές δεσμεύσεις σε διάφορους τομείς πολιτικής. Οι πρωτοβουλίες αυτές συμπληρώνουν τις υφιστάμενες προσπάθειες των αρχών για την αντιμετώπιση των υπολειπόμενων διαρθρωτικών αδυναμιών και θα συμβάλουν στην καλύτερη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι συμπληρωματικές δεσμεύσεις περιλαμβάνουν δράσεις στους ακόλουθους τομείς: i) βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου για την επιχειρηματική δραστηριότητα· ii) βελτίωση και εκσυγχρονισμός του πλαισίου για τις ατομικές συμβάσεις εργασίας· iii) βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος· iv) ενίσχυση της ικανότητας του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού και ενίσχυση του ελέγχου όσον αφορά την πρόσληψη έκτακτων υπαλλήλων· v) έγκριση και εφαρμογή του εθνικού ρυθμιστικού σχεδίου για τις μεταφορές, καθώς και αναθεώρηση του νομικού πλαισίου για την έγκριση των σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας και ολοκλήρωση της κατάρτισης σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας για τα κύρια αστικά κέντρα· vi) εκπόνηση ολιστικής στρατηγικής για την προστασία, τη διαχείριση και την προσανατολισμένη στις επενδύσεις αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου· vii) πλήρης ανάπτυξη μιας σειράς στρατηγικών έργων για μεγάλα έργα υποδομής· viii) ανάπτυξη και πλήρης επιχειρησιακή λειτουργία ενός βελτιωμένου μηχανισμού στήριξης και υλοποίησης — μηχανισμού προετοιμασίας έργων — για την προετοιμασία και την υλοποίηση δημόσιων έργων υποδομής και συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα· ix) έγκριση νέας στρατηγικής για τις δημόσιες συμβάσεις για την περίοδο 2021-2025· x) θέσπιση και διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των προγραμμάτων ηλεκτρονικής υγείας· xi) ανάπτυξη εθνικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη· xii) βελτίωση του σχεδιασμού της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης μέσω της χαρτογράφησης των αναγκών στον τομέα της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας με τους διαθέσιμους πόρους· xiii) βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος μέσω μεταρρυθμίσεων στην τριτοβάθμια και την επαγγελματική εκπαίδευση και δημιουργία συστήματος αξιολόγησης· xiv) υλοποίηση ψηφιακών έργων για την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης· και xv) υλοποίηση έργων για την ψηφιοποίηση των γεωχωρικών δεδομένων.

Η παρούσα έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, δεδομένων των εξαιρετικών περιστάσεων που προκάλεσε η επιδημία του κορονοϊού, η Ελλάδα έχει αναλάβει τις απαραίτητες ενέργειες για να επιτύχει τις ειδικές μεταρρυθμιστικές της δεσμεύσεις. Η πανδημία οδήγησε σε πρωτοφανή οικονομική διαταραχή και στη δικαιολογημένη λήψη μέτρων έκτακτης ανάγκης από τις εθνικές αρχές, με τη στήριξη πρωτοβουλιών σε επίπεδο ΕΕ. Πέραν της ανακατεύθυνσης πόρων για την υλοποίηση άμεσων προτεραιοτήτων, οι παράπλευρες επιπτώσεις των αναγκαίων περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της έξαρσης του κορονοϊού ήταν ότι επηρέασαν σημαντικά την ικανότητα υλοποίησης μεταρρυθμίσεων, ιδίως σε τομείς που βασίζονται σε διαδικασίες υψηλής έντασης εργασίας, αλλά και σε τομείς που εξαρτώνται από τη λειτουργία διυπουργικών ομάδων εργασίας ή από νομοθετικές ή δικαστικές ενέργειες. Επικροτείται η στενή συνεργασία των ελληνικών αρχών με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και αναγνωρίζεται πλήρως η ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στις πολιτικές που εστιάζουν στις άμεσες ανάγκες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της έξαρσης του κορονοϊού στην υγεία και την οικονομία. Εκφράζεται επίσης ικανοποίηση για τις διαρκείς προσπάθειες των ελληνικών αρχών να συνεχίσουν τις εν

εξελίξει μεταρρυθμίσεις όπου είναι δυνατόν και για την απόφασή τους να προβούν σε ένα σύνολο συμπληρωματικών δεσμεύσεων πολιτικής. Μελλοντικά, θα είναι σημαντική η κινητοποίηση πόρων για την εντατικοποίηση των προσπαθειών σε τομείς που επηρεάζονται από προγενέστερες καθυστερήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μεταρρυθμίσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη και να στηριχθεί η βιώσιμη ανάκαμψη. Οι ελληνικές αρχές σημειώνουν ταυτόχρονα πρόοδο όσον αφορά τις δεσμεύσεις τους για τα μέσα του 2020, η οποία θα αξιολογηθεί στο δεύτερο εξάμηνο του έτους, μαζί με τις επακόλουθες δράσεις όσον αφορά προηγούμενες δεσμεύσεις.

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Ο οικονομικός αντίκτυπος των μέτρων ανάσχεσης επηρεάζει την Ελλάδα μέσω πολλαπλών διαύλων. Όπως και σε άλλα κράτη μέλη, το κλείσιμο όλων των μη αναγκαίων επιχειρήσεων και τα προβλήματα στην προσφορά εργασίας λόγω των περιοριστικών μέτρων που υποχρεώνουν το προσωπικό να μείνει στο σπίτι επιβαρύνουν την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών. Παράλληλα, η ζήτηση επηρεάστηκε αρνητικά από την επακόλουθη μείωση των εισοδημάτων, η οποία απορροφήθηκε μόνο εν μέρει από τα έκτακτα μέτρα των αρχών, καθώς και από τις περιορισμένες δυνατότητες κατανάλωσης. Επιπλέον, η αυξημένη αβεβαιότητα, καθώς και η μείωση της ρευστότητας και της χορήγησης πιστώσεων, είναι πιθανό να επηρεάσουν αρνητικά τις επενδύσεις.

Ο τουρισμός και οι ναυτιλιακές υπηρεσίες — δύο τομείς μεγάλης σημασίας για την ελληνική οικονομία — αναμένεται να πληγούν ιδιαίτερα έντονα. Ο τουρισμός θα πληγεί αναπόφευκτα από τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς στην Ελλάδα και από το εξωτερικό και οι επιπτώσεις στις κρατήσεις που θα είχαν γίνει σε διαφορετική περίπτωση την άνοιξη για τη θερινή περίοδο θα καταστήσουν τον αντίκτυπο της πανδημίας πιο επίμονο από ό,τι σε άλλους τομείς. Ο ακμάζων τομέας του επαγγελματικού τουρισμού ενδέχεται επίσης να πληγεί σοβαρά, καθώς βασίζεται σε συνέδρια στα οποία συμμετείχε μεγάλος αριθμός ατόμων. Η ναυτιλία, άλλος ένας σημαντικός εξαγωγικός κλάδος, θα πληγεί από την κάμψη του παγκόσμιου εμπορίου το 2020.

Η ανεργία αναμένεται να αυξηθεί το 2020 και η οικονομική κρίση μπορεί επίσης να αντιστρέψει τις πρόσφατες βελτιώσεις στα ποσοστά φτώχειας. Ενώ τα μέτρα στήριξης του μειωμένου ωραρίου εργασίας και της άδειας άνευ αποδοχών για τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων θα συμβάλουν στην απορρόφηση του κλυδωνισμού, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020, το ποσοστό ανεργίας προβλέπεται να ανέλθει σε περίπου 20 %, έναντι 17,3 % το 2019, με αποτέλεσμα να εξανεμιστούν τα οφέλη της προηγούμενης τριετίας. Το ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό αυτοαπασχολούμενων και πολύ μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και ο υψηλός αριθμός εποχικών εργαζομένων εκθέτουν τα νοικοκυριά σε παρατεταμένη περίοδο χαμηλών εισοδημάτων, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του ποσοστού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2020 και μετά. Το ποσοστό αυτό, το οποίο ανερχόταν στο 31 % το 2019, υπερέβαινε ήδη κατά πολύ τον μέσο όρο του 21 % της ζώνης του ευρώ, αλλά εμφάνιζε πτωτική τάση.

Οι εξαιρετικά χαμηλές τιμές του πετρελαίου και η καθοδική πίεση στους μισθούς θα επηρεάσουν τον πληθωρισμό. Η καθοδική πίεση αναμένεται να προέλθει από τη μείωση των εισοδημάτων, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, η μείωση των τιμών του πετρελαίου θα αντισταθμίσει εν μέρει τις επιπτώσεις στα πραγματικά εισοδήματα.

Συνολικά, με βάση τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020, το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας προβλέπεται να μειωθεί κατά περίπου 10 % το 2020 και να ανακάμψει αρκετά δυναμικά το 2021. Η πρόβλεψη χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Η πρόβλεψη εξαρτάται από τη σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων από τα μέσα Μαΐου, γεγονός που θα περιορίσει τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στους περισσότερους κλάδους κατά το δεύτερο τρίμηνο και στους τομείς που σχετίζονται με τον τουρισμό κατά το τρίτο τρίμηνο. Περιορισμοί στις μετακινήσεις με μεγαλύτερη διάρκεια, έως και το δεύτερο εξάμηνο του έτους, θα επιφέρουν κίνδυνο δυσμενέστερων αποτελεσμάτων λόγω του αντικτύπου τους στον τουριστικό τομέα. Τα μέτρα πολιτικής αναμένεται να αμβλύνουν το βάθος της ύφεσης και να στηρίξουν μια σημαντική ανάκαμψη του ΑΕΠ το 2021. Η προβολή υπόκειται σε μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας όσον αφορά τη διάρκεια των μέτρων περιορισμού, την πορεία της πανδημίας, καθώς και την επίδραση του κλυδωνισμού στη δυνητική παραγωγή, στην αποταμίευση των νοικοκυριών και στην ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η Ελλάδα εισήλθε στην κρίση αυτή από σχετικά ευνοϊκή δημοσιονομική θέση, με σημαντικά ταμειακά διαθέσιμα, ισχυρό πρωτογενές πλεόνασμα και χαμηλές μεσοπρόθεσμες ανάγκες αναχρηματοδότησης του υψηλού δημόσιου χρέους της. Η έκτακτη δημοσιονομική προσαρμογή που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη των προγραμμάτων έφερε την Ελλάδα σε καλύτερη θέση για την αντιμετώπιση της έξαρσης του κορονοϊού σε σύγκριση με τη θέση στην οποία βρισκόταν κατά το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης πριν από μια δεκαετία. Ο προϋπολογισμός απέφερε υψηλά διαρθρωτικά πλεονάσματα επί σειρά ετών, επιτυγχάνοντας ή υπερβαίνοντας τους δημοσιονομικούς στόχους. Η Ελλάδα διαθέτει επίσης ταμειακά διαθέσιμα ύψους περίπου 34 δισ. EUR, που αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα δεδομένης της υστέρησης των εσόδων και των έκτακτων δαπανών για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Η Ελλάδα αντεπεξήλθε στον στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα 3,5 % το 2019, επιτυγχάνοντάς τον για πέμπτη συνεχή χρονιά. Το ονομαστικό ισοζύγιο ανήλθε στο 1,5 % του ΑΕΠ, πολύ πάνω από τον μέσο όρο του -0,8 % του ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ.

Για την προστασία της οικονομίας και σύμφωνα με τη συντονισμένη απάντηση που συμφωνήθηκε από την Ευρωομάδα, οι αρχές θέσπισαν μια ευρεία δέσμη δημοσιονομικών μέτρων. Η δέσμη δημοσιονομικών μέτρων περιλαμβάνει ειδικό καθεστώς ανεργίας για τους μισθωτούς, τους αυτοαπασχολούμενους και τις ατομικές επιχειρήσεις που πλήττονται από την κρίση, την καταβολή επιστρεπτέων προκαταβολών σε εταιρείες με σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών λόγω της κρίσης, την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για εργαζομένους των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν ανασταλεί, επιδότηση τόκων για δάνεια σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και αύξηση των δαπανών για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Άλλα δημοσιονομικά μέτρα περιλαμβάνουν αναστολή της ρύθμισης οφειλών που αφορούν εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, εκπτώσεις για έγκαιρη πληρωμή φορολογικών υποχρεώσεων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, προσωρινή οικονομική στήριξη σε ορισμένα ελεύθερα επαγγέλματα και στον πρωτογενή τομέα, καθώς και ορισμένα μικρότερα μέτρα.

Εκτός από την πανδημία του κορονοϊού, που βρίσκεται σε εξέλιξη από τον Μάρτιο, η Ελλάδα αντιμετωπίζει επίσης νέες μεταναστευτικές πιέσεις. Η Ελλάδα κατέγραψε αύξηση 46 % των αφίξεων μεταναστών το 2019 και οι εισροές ενισχύθηκαν περαιτέρω το πρώτο τρίμηνο του 2020. Για να στηρίξει και να αναγνωρίσει τις προσπάθειες της Ελλάδας στη

διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης, η ΕΕ δεσμεύτηκε να παράσχει στην Ελλάδα στήριξη έκτακτης ανάγκης ύψους 700 εκατ. EUR. Οι δαπάνες που σχετίζονται με τη μετανάστευση, οι οποίες δεν χρηματοδοτήθηκαν από τα ταμεία της ΕΕ και, ως εκ τούτου, εξαιρούνται από το πρωτογενές ισοζύγιο που παρακολουθείται υπό ενισχυμένη εποπτεία ανήλθαν σε 0,1 % του ΑΕΠ το 2019 και αναμένεται να αυξηθούν σε 0,2 % του ΑΕΠ το 2020. Οι αρχές έλαβαν μέτρα για την καταχώριση των δαπανών αυτών σε όλη τη δημόσια διοίκηση και διευκρίνισαν ότι το εύρος των επιλέξιμων δαπανών περιλαμβάνει τους μισθούς των αστυνομικών που είναι επιφορτισμένοι με τη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης.

Σύμφωνα με τις επικαιροποιημένες προβλέψεις των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων ([6]), το πρωτογενές ισοζύγιο αναμένεται να καταγράψει έλλειμμα το 2020, προτού επανέλθει σε πλεόνασμα το 2021, αλλά η αβεβαιότητα είναι εξαιρετικά υψηλή. Κατά τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης, ήταν διαθέσιμα μόνο πολύ προκαταρκτικά στοιχεία για να επιβεβαιωθεί το μέγεθος και η σοβαρότητα του οικονομικού και δημοσιονομικού αντίκτυπου. Το τελικό κόστος των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της κρίσης, καθώς και της σταδιακής κατάργησής τους, και τα πλήρη αποτελέσματα των αυτόματων σταθεροποιητών στα δημόσια οικονομικά χαρακτηρίζονται επίσης από αβεβαιότητα. Καθώς τα μέτρα θα καταργούνται σταδιακά και η οικονομία θα αρχίσει να ανακάμπτει, το πρωτογενές ισοζύγιο αναμένεται να επανέλθει σε πλεόνασμα το 2021. Λόγω της εξαιρετικά υψηλής αβεβαιότητας, η παρούσα αξιολόγηση θα επικαιροποιηθεί το φθινόπωρο.

Η Ελλάδα επωφελείται από τις ίδιες ρυθμίσεις ευελιξίας με άλλα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Δεδομένων των αναδυόμενων επιπτώσεων της έξαρσης του κορονοϊού, η Ευρωομάδα της 16ης Μαρτίου 2020 δήλωσε ότι η πλήρης αξιοποίηση της ευελιξίας θα είναι διαθέσιμη στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης σε όλα τα κράτη μέλη. Σε ανακοίνωση που εκδόθηκε στις 20 Μαρτίου 2020, η Επιτροπή συμμερίστηκε την άποψη του Συμβουλίου ότι η σοβαρή επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της έξαρσης του κορονοϊού δικαιολογούσε την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ([7]). Στις 23 Μαρτίου, οι υπουργοί Οικονομικών της ΕΕ υποστήριξαν την άποψη αυτή. Η γενική ρήτρα διαφυγής επιτρέπει την προσωρινή απόκλιση από τις δημοσιονομικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών στόχων της Ελλάδας που παρακολουθούνται στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας, εφόσον δεν τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών μεσοπρόθεσμα. Δεν αναστέλλει τις διαδικασίες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ή τις δεσμεύσεις της Ελλάδας, αλλά επιτρέπει στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο να λάβουν τα αναγκαία μέτρα συντονισμού των πολιτικών για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας.

Τα δημόσια οικονομικά αντιμετωπίζουν περαιτέρω κινδύνους όσον αφορά εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Όπως αναλύθηκε στην προηγούμενη έκθεση, το Συμβούλιο της Επικρατείας αναμένεται να εκδώσει απόφαση-ορόσημο σχετικά με τις αναδρομικές πληρωμές σε συνταξιούχους. Ένας πρόσθετος δημοσιονομικός κίνδυνος προκύπτει από τις υποθέσεις που αναφέρονται στην 5η έκθεση ενισχυμένης εποπτείας κατά της Εταιρείας Ακινήτων Δημοσίου, καθώς εκκρεμεί ενώπιον του Εφετείου το ζήτημα της εγκυρότητας των πρόσφατων διαιτητικών αποφάσεων. Περαιτέρω δημοσιονομικοί κίνδυνοι αφορούν το κόστος αναδιάρθρωσης των Ελληνικών Ταχυδρομείων,

([6]) Δημοσιεύτηκαν ως εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts_en

([7]) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/2_en_act_part1_v3-adopted_text.pdf

συμπεριλαμβανομένης της πιθανής πληρωμής της υπολειπόμενης υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας για την περίοδο 2013-2020.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Η αποδέσμευση του πλήρους δυναμικού των δημόσιων επενδύσεων εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα, καθώς και βασική απαίτηση για ταχεία ανάκαμψη μετά την πανδημία του κορονοϊού. Οι επενδύσεις της γενικής κυβέρνησης το 2019 ήταν κατά 1,2 % του ΑΕΠ χαμηλότερες από ό,τι είχε αρχικά προβλεφθεί, όπως και τα προηγούμενα έτη. Δεδομένου ότι η υποεκτέλεση των δαπανών συνοδεύτηκε από χαμηλότερη άντληση κονδυλίων της ΕΕ το 2019, ο καθαρός της αντίκτυπος στο πρωτογενές ισοζύγιο ήταν γενικά ουδέτερος. Ωστόσο, η επανειλημμένη υστέρηση των δαπανών για επενδύσεις εγείρει ανησυχίες λόγω των μεγάλων επενδυτικών αναγκών της χώρας, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη βέλτιστη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ και, τελικά, την παροχή των αναγκαίων κινήτρων για την επανεκκίνηση της ανάπτυξης.

Οι ελληνικές αρχές αποφάσισαν να λάβουν ορισμένα σημαντικά μέτρα για την αντιμετώπιση των υποκείμενων αδυναμιών. Έχουν καταρτίσει χάρτη πορείας για την ταχεία εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης που εγκρίθηκε το 2019. Επιπλέον, οι αρχές συμφώνησαν να δημιουργήσουν έναν μηχανισμό προετοιμασίας έργων και να αναπτύξουν μια δεξαμενή νέων προς εκτέλεση έργων. Τα μέτρα αυτά αναμένεται να επιταχύνουν την προετοιμασία και την υλοποίηση έργων. Η δεξαμενή στρατηγικών έργων προβλέπεται να αναπτυχθεί πλήρως έως τον Ιανουάριο του 2021 και ο μηχανισμός προετοιμασίας έργων να τεθεί σε λειτουργία τον Μάρτιο του 2021. Οι αρχές ενθαρρύνονται επίσης να βελτιώσουν την προβλεψιμότητα και τον συντονισμό των αρχαιολογικών διαδικασιών και των διαδικασιών απαλλοτρίωσης βάσει της αναθεώρησης προηγούμενων μεταρρυθμίσεων.

Η εφαρμογή του σχεδίου δράσης του Νοεμβρίου του 2019 για την ενίσχυση της παρακολούθησης και των προβλέψεων του προϋπολογισμού δημόσιων επενδύσεων βρίσκεται σε καλό δρόμο. Ο προϋπολογισμός επενδύσεων καταρτίζεται και εκτελείται ανεξάρτητα από το μη επενδυτικό σκέλος («τακτικό») του κρατικού προϋπολογισμού, ο οποίος απαιτεί υψηλά πρότυπα διαφάνειας και ροής πληροφοριών. Η Ελλάδα έχει εγκρίνει λεπτομερές σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των σχετικών αδυναμιών τον Νοέμβριο του 2019, με χρονοδιάγραμμα εφαρμογής έως το 2021. Η εφαρμογή του σχεδίου δράσης έχει συνολικά δρομολογηθεί και οι αρχές προβλέπουν ότι οι πιθανές καθυστερήσεις λόγω της έξαρσης του κορονοϊού θα είναι μικρές.

Οι αρχές προέβησαν σε περαιτέρω επαφές με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα σχετικά με την πιθανή χρήση ποσών ισοδύναμου εισοδήματος SMP-ANFA για τη μείωση των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών ή για τη χρηματοδότηση άλλων επενδύσεων που έχουν συμφωνηθεί. Οι ελληνικές αρχές δήλωσαν την πρόθεσή τους να χρησιμοποιήσουν την επόμενη διαθέσιμη δόση από τα ποσά ισοδύναμου εισοδήματος SMP-ANFA, για να μειώσουν τις ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες. Μετά την εντολή που δόθηκε στην Ευρωομάδα τον Δεκέμβριο του 2019, έχουν αναληφθεί από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τις αρχές οι τεχνικές εργασίες για να τεθεί σε λειτουργία η δήλωση της Ευρωομάδας του Ιουνίου του 2018. Περαιτέρω συνέχεια στη ροή εργασιών θα δοθεί το φθινόπωρο του 2020, στο πλαίσιο της προόδου που σημειώθηκε όσον αφορά τη βελτίωση του σχεδιασμού και της εκτέλεσης των δημόσιων επενδύσεων που αναφέρονται ανωτέρω.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Οι αρχές, αντιμέτωπες με την ταχεία εξάπλωση της πανδημίας του κορονοϊού, δεν ήταν σε θέση να ολοκληρώσουν εγκαίρως την τρέχουσα διαδικασία αποτίμησης των φορολογητέων αξιών των ακινήτων σε εθνική κλίμακα, μια ειδική δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2020, για τον φετινό κύκλο φορολογικής αποτίμησης. Το γεγονός αυτό θα αναβάλει την υλοποίηση της ευρύτερης μεταρρύθμισης του φόρου ακίνητης περιουσίας για το 2021 και θα έχει ως δημοσιονομική επίπτωση μικρή αύξηση του ελλείμματος, κατά περίπου 150 εκατ. EUR για τα έσοδα του 2020. Οι αρχές ανέλαβαν τη δέσμευση να μεταθέσουν τη διαδικασία το φθινόπωρο με στόχο την ευθυγράμμιση των φορολογητέων αξιών των ακινήτων με τις τιμές της αγοράς έως τον Ιανουάριο του 2021.

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων έχει βρεθεί στο επίκεντρο των προσπαθειών που έχουν καταβάλει οι αρχές μέχρι σήμερα για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας του κορονοϊού. Η Ανεξάρτητη Αρχή διαχειρίστηκε τις αναβολές της καταβολής των φόρων και των δόσεων φορολογικών οφειλών, φιλοξένησε μια πλατφόρμα για την εφαρμογή των επιστρεπτέων προκαταβολών και εξέδωσε ηλεκτρονικές βεβαιώσεις κατοικίας για τη διευκόλυνση της μετακίνησης προσώπων που κατοικούν σε νησιά, μετά την επιβολή των περιοριστικών μέτρων.

Η Ανεξάρτητη Αρχή βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη των περισσότερων βασικών δεικτών επιδόσεων για το πρώτο τρίμηνο του 2020 και ο αριθμός των υπαλλήλων της αυξήθηκε με μέτριο ρυθμό την ίδια περίοδο, αν και παραμένει αρκετά χαμηλότερα από τους στόχους (ειδική δέσμευση με προθεσμία το τέλος του 2019). Η είσπραξη οφειλών συνεχίστηκε το πρώτο τρίμηνο του 2020, με τον ίδιο ρυθμό όπως την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, ενώ αυξήθηκε το ποσοστό των νέων υποθέσεων ελέγχου. Τα επίπεδα προσωπικού συνέχισαν να αυξάνονται κατά το πρώτο τρίμηνο και, επί του παρόντος, ανέρχονται σε 11 916, έναντι 12 500 που είχε τεθεί ως στόχος για το τέλος του 2019.

Τα συμπληρωματικά μέτρα στους τομείς των ανθρώπινων πόρων, της πληροφορικής (ΤΠ) και των στεγαστικών αναγκών, τα οποία συμφωνήθηκαν το 2019, σημείωσαν περιορισμένη πρόοδο. Η πρωτογενής νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση των ανθρώπινων πόρων εξακολουθεί να εκκρεμεί και το χρονοδιάγραμμα για την πλήρη εφαρμογή της θα επηρεαστεί από την πανδημία του κορονοϊού, αλλά δεν έχει οριστεί ακόμα αναθεωρημένο χρονοδιάγραμμα. Όσον αφορά την υποδομή ΤΠ και την αποσαφήνιση των τομέων αρμοδιότητας της Ανεξάρτητης Αρχής, δεν έχει σημειωθεί συγκεκριμένη πρόοδος. Οι προσπάθειες αυτές αναμένεται να ενταθούν με πιο επείγοντα τρόπο, καθώς η διαλειτουργικότητα των διαφόρων βάσεων δεδομένων θα ενισχύσει την ικανότητα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και θα διευκολύνει την έγκαιρη είσπραξη φόρων. Όσον αφορά τη μετεγκατάσταση της Ανεξάρτητης Αρχής, το κτίριο που είχε εντοπιστεί δόθηκε σε άλλον δημόσιο οργανισμό. Οι αρχές σχεδιάζουν επί του παρόντος την κατασκευή δύο νέων κτιρίων που θα φιλοξενήσουν την Ανεξάρτητη Αρχή δίπλα στο Υπουργείο Οικονομικών, στα περίχωρα της Αθήνας, τα οποία αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2024.

Οι αρχές λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας του Συντονιστικού Επιχειρησιακού Κέντρου, που συντονίζει τις προσπάθειες καταπολέμησης του λαθρεμπορίου, ενώ παράλληλα σημειώθηκε πρόοδος σε σειρά έργων για τη βελτίωση της είσπραξης των φόρων και της συμμόρφωσης. Τα σχέδια διατάξεων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ικανότητας και της διακυβέρνησης του Κέντρου αναμένεται να εγκριθούν έως το τέλος Μαΐου του 2020. Οι αρχές σχεδιάζουν να αναθεωρήσουν την τελωνειακή νομοθεσία ώστε, μεταξύ άλλων, να προωθήσουν τη χρήση μεθόδων συλλογής πληροφοριών στις επιχειρήσεις καταπολέμησης του λαθρεμπορίου. Το

σύστημα ηλεκτρονικής τιμολόγησης αναμένεται να ξεκινήσει τον Ιούλιο του 2020, όπως ήταν προγραμματισμένο, και η Πρότυπη Εφορία, η οποία έχει λάβει τεχνική υποστήριξη μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βρίσκεται κοντά στην ολοκλήρωσή της, αλλά απομένει να βρεθεί και να μετατεθεί το απαιτούμενο προσωπικό.

Το Κοινό Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών εξακολουθεί να εκπληρώνει τους στόχους του ως προς την είσπραξη οφειλών το πρώτο τρίμηνο του 2020. Επιπλέον, εγκρίθηκε νομοθεσία με αντικείμενο την κατάταξη των μη εισπράξιμων οφειλών, η οποία εκκρεμούσε εδώ και αρκετό καιρό και συνάδει με την κατάταξη των μη εισπράξιμων φορολογικών οφειλών.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Η έξαρση του κορονοϊού είχε αρνητικό αντίκτυπο στην εφαρμογή του σχεδίου εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων οφειλών, αλλά σημειώθηκε πρόοδος στη βελτίωση των υποκείμενων διεργασιών και οι αρχές παραμένουν προσηλωμένες στο χρονοδιάγραμμα που είχε οριστεί στο σχέδιο του Οκτωβρίου του 2019. Το ύψος των ληξιπρόθεσμων οφειλών του Ιανουαρίου του 2020 ανήλθε σε 1,3 δισ. EUR, 69 εκατ. EUR πάνω από τα επίπεδα του Δεκεμβρίου του 2019 και 340 εκατ. EUR πάνω από τον στόχο εκκαθάρισης. Οι αρχές δεν ήταν σε θέση να παράσχουν πλήρη συγκεντρωτικά στοιχεία για την περίοδο μετά τον Ιανουάριο και ανέφεραν ότι οι ληξιπρόθεσμες οφειλές σε ορισμένους υποτομείς ενδέχεται να σημειώσουν προσωρινή αύξηση λόγω διαταραχών στις σχετικές διαδικασίες υψηλής έντασης εργασίας. Ωστόσο, οι αρχές σχεδίασαν δύο μέτρα που αποσκοπούν στην εκκαθάριση του 15 % του συνόλου των ληξιπρόθεσμων οφειλών μετά την επανέναρξη των δραστηριοτήτων. Στόχος τους είναι να επιταχυνθεί η εκκαθάριση των οφειλών για τους παρόχους υπηρεσιών υγείας και να επιτραπεί η άμεση εκκαθάριση για ορισμένες επιστροφές φόρου. Προκειμένου να αποφευχθεί η συσσώρευση νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών, οι αρχές σχεδιάζουν την εφαρμογή ενός νέου συστήματος ΤΠ στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) για την ουσιαστική επιτάχυνση του ρυθμού εκκαθάρισης των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Οι αρχές ανέφεραν βελτιώσεις στο σύστημα κεντρικών προμηθειών στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, εφάρμοσαν την πλειοψηφία των συστάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ελλάδας και ενισχύουν τους εσωτερικούς ελέγχους.

Το σύστημα του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου είναι λειτουργικό και παρέχει μια χρήσιμη επισκόπηση της ταμειακής κατάστασης του κράτους, ενώ το σχέδιο για τις ταμειακές προβλέψεις προχωρεί (ειδική δέσμευση με προθεσμία το τέλος του 2020). Ως εκ τούτου, ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, το Υπουργείο Οικονομικών και η Τράπεζα της Ελλάδος είναι σε θέση να παρακολουθούν κατά μεγάλο μέρος τα ταμειακά υπόλοιπα και τις ροές της Γενικής Κυβέρνησης. Το πιλοτικό σχέδιο για τις ταμειακές προβλέψεις, το οποίο καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των ταμειακών διαθεσίμων του κράτους θα υλοποιηθεί σύμφωνα με το σχέδιο στρατηγικής του Μαρτίου του 2020. Το πιλοτικό σχέδιο θα τελειοποιηθεί και θα επεκταθεί σταδιακά σε φορείς με προϋπολογισμό δαπανών άνω των 50 εκατ. EUR τον Ιανουάριο του 2021, το οποίο θεωρείται ικανοποιητικό κατώτατο όριο, δεδομένου ότι καλύπτονται ήδη οντότητες που κατέχουν το 70 % των συνολικών ταμειακών διαθεσίμων του κράτους.

Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης του Ενιαίου Λογιστικού Σχεδίου βρίσκεται εν γένει σε καλό δρόμο (δεσμεύσεις με προθεσμία τα μέσα του 2021 και του 2022), αλλά η εφαρμογή του στον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Η πανδημία του κορονοϊού προκάλεσε καθυστερήσεις στη διαδικασία σύναψης σύμβασης για

το νέο σύστημα ΤΠ στο οποίο στηρίζεται η μεταρρύθμιση, αλλά το γενικό χρονοδιάγραμμα του έργου παραμένει αμετάβλητο. Οι αρχές σχεδιάζουν λειτουργική ταξινόμηση για το Ενιαίο Λογιστικό Σχέδιο προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή με το πλαίσιο προϋπολογισμού που συνδέεται με τις επιδόσεις. Σημειώνεται επίσης πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή των ταξινομήσεων του Ενιαίου Λογιστικού Σχεδίου στην εκτέλεση του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, ενώ η ταξινόμηση για την κατάρτιση του προϋπολογισμού παραμένει επί του παρόντος λιγότερο λεπτομερής. Οι αρχές θα εξετάσουν το ενδεχόμενο περαιτέρω βελτιώσεων μέσω τεχνικής υποστήριξης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι αρχές δεσμεύτηκαν να εγκρίνουν έως το τέλος του 2020 νέα στρατηγική για τις δημόσιες συμβάσεις για την περίοδο 2021-2025, η οποία θα συμβάλει σε μια πιο βιώσιμη και αποτελεσματική χρήση των δημόσιων πόρων (συμπληρωματική δέσμευση). Η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος δημοσίων συμβάσεων αποτελεί βασικό στοιχείο της επενδυτικής διαδικασίας, το οποίο θα είναι καίριας σημασίας για την ανάκαμψη μετά την πανδημία του κορονοϊού. Η αντιμετώπιση των αδυναμιών στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων θα μπορούσε να συμβάλει στον εξορθολογισμό των δημόσιων δαπανών, στην τόνωση της ανάπτυξης και στη διασφάλιση ενός ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι αρχές συμφώνησαν να επανεξετάσουν το νομικό πλαίσιο και την εφαρμογή του σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Οι ανάγκες εξυπηρέτησης του χρέους της Ελλάδας τα επόμενα χρόνια είναι χαμηλές. Από την έναρξη της πανδημίας, η Ελλάδα έχει εκδώσει με επιτυχία τόσο έντοκα γραμμάτια όσο και μακροπρόθεσμα ομόλογα, γεγονός που καταδεικνύει σταθερή πρόσβαση σε χρηματοδότηση από την αγορά. Το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους της Ελλάδας το 2020 και το 2021 είναι χαμηλό και αντικατοπτρίζει κυρίως την αναχρηματοδότηση βραχυπρόθεσμων ομολόγων. Μετά από μακρά περίοδο μείωσης, οι διαφορές επιτοκίων έναντι των γερμανικών κρατικών ομολόγων άρχισαν να αυξάνονται καθώς εξελισσόταν η κρίση, με τα ομόλογα 10ετούς διάρκειας να φτάνουν σε υψηλά επίπεδα περίπου 400 μονάδων βάσης στα μέσα Μαρτίου, εμφανίζοντας μεγάλη αστάθεια. Μετά την ανακοίνωση του έκτακτου προγράμματος αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημία από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τη συμπερίληψη στο πρόγραμμα των ελληνικών κρατικών ομολόγων, η αστάθεια υποχώρησε και οι διαφορές μειώθηκαν σε επίπεδα περίπου 200 μονάδων βάσης. Ωστόσο, οι διαφορές αυξήθηκαν περαιτέρω, με αργούς ρυθμούς, φθάνοντας σε επίπεδα κατά 130 μονάδες βάσης υψηλότερα στο τέλος Απριλίου σε σχέση με τα χαμηλά επίπεδα του Φεβρουαρίου.

Τα σημαντικά ταμειακά διαθέσιμα παρέχουν τα περιθώρια απορρόφησης των κρίσεων ρευστότητας, αλλά η περαιτέρω εντατικοποίηση της κρίσης μπορεί να οδηγήσει σε αισθητές αυξήσεις των χρηματοδοτικών αναγκών. Στο τέλος Μαρτίου του 2020, τα ταμειακά διαθέσιμα της γενικής κυβέρνησης ήταν περίπου 34 δισ. EUR, εκ των οποίων περίπου 26 δισ. EUR ανήκουν στο Δημόσιο και τα υπόλοιπα σε φορείς της γενικής κυβέρνησης. Δεδομένων των περιορισμένων αναγκών χρηματοδότησης του χρέους, τα ταμειακά διαθέσιμα διατίθενται για την απορρόφηση των κρίσεων ρευστότητας κατά τους προσεχείς μήνες. Η Ελλάδα εξέφρασε την πρόθεσή της να διατηρήσει την παρουσία της στις αγορές ομολόγων και να αντλήσει περαιτέρω μετρητά για την αντιμετώπιση των κινδύνων δυσμενών εξελίξεων όσον αφορά τη χρηματοδότηση. Ο βασικός κίνδυνος θα είναι να συνεχιστεί η συνεχιζόμενη οικονομική στασιμότητα πολύ πέραν του Μαΐου, η οποία

ενδέχεται να απαιτήσει πρόσθετη χρήση του ταμειακού αποθέματος ασφαλείας κατά τους πρώτους καλοκαιρινούς μήνες.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

Η Ελλάδα επέδειξε ισχυρά αντανακλαστικά στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας, υιοθετώντας αυστηρά μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης λίγο μετά την ανίχνευση των πρώτων κρουσμάτων. Κλείνοντας τα μη αναγκαία καταστήματα, η Ελλάδα έθεσε σε προτεραιότητα τη δημόσια υγεία και την ασφάλεια των ασθενών. Τα μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορονοϊού στις ευπαθείς ομάδες, που όχι μόνον εκτίθενται σε μεγαλύτερους κινδύνους όσον αφορά τη σωματική τους υγεία αλλά και ως προς τις συνθήκες διαβίωσης, απαιτούν προσεκτική παρακολούθηση από τις αρχές.

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί και η συμπληρωματική χρηματοδότηση ύψους 200 εκατ. EUR στηρίζουν την ανταπόκριση του συστήματος υγείας στον κορονοϊό, αλλά ενδέχεται βραχυπρόθεσμα να χρειαστούν περισσότεροι χρηματοδοτικοί πόροι. Τα μέτρα που είχαν εγκριθεί προηγουμένως για τη δημιουργία αποτελεσματικού, προσβάσιμου, αποδοτικού και ανθεκτικού συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, όπως η καθιέρωση εκτεταμένου δικτύου πρωτοβάθμιας περίθαλψης και συστήματος κεντρικών προμηθειών, αποδεικνύονται καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση της πανδημίας, καθώς διασφαλίζουν απρόσκοπτη πρόσβαση σε υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, κατάλληλη προμήθεια και επαρκή αποθέματα πόρων.

Η είσπραξη των ανακτήσεων, μια διαρκής δέσμευση, προχωρεί με καθυστερήσεις, που δεν οφείλονται πλήρως στην τρέχουσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Οι αρχές στοχεύουν στην επίτευξη των αρχικά συμφωνημένων στόχων, με ορισμένες καθυστερήσεις λόγω των περιοριστικών μέτρων, αλλά και κάποιες που είχαν συσσωρευτεί πριν από την τρέχουσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας. Οι αρχές σχεδιάζουν να λάβουν μέτρα για να περιοριστεί η αύξηση των ποσών προς ανάκτηση, αλλά ενδέχεται να χρειαστούν περαιτέρω μέτρα για να αντιστραφεί η τάση. Η θέσπιση εξαιρέσεων βάσει εισοδηματικών κριτηρίων από τη συμμετοχή των ασθενών στις πληρωμές θα μπορούσε να ενισχύσει την προστασία τους, αλλά δεν εξετάζεται προς το παρόν.

Η ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ειδική δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2020, έπρεπε να ανασταλεί λόγω της έξαρσης της πανδημίας του κορονοϊού. Οι αρχές καταβάλλουν προσπάθειες για τη δημιουργία νέων εργαλείων με σκοπό την προστασία του πληθυσμού, όπως η τηλεϊατρική, και έχουν επεκτείνει το δυναμικό κλινών μέσω συμφωνιών με τον ιδιωτικό τομέα. Επίσης, έχουν εντείνει τις προσπάθειες προσέλκυσης ιατρικού προσωπικού, ιδίως γιατρών. Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης θα ξαναρχίσει μετά την τρέχουσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης, ενώ οι υφιστάμενες μονάδες πρωτοβάθμιας περίθαλψης έχουν ήδη αναπτυχθεί για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Το σύστημα κεντρικών προμηθειών, ειδική δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2020, βρίσκεται σε εξέλιξη και εστιάζει στις επείγουσες ανάγκες του συστήματος υγείας. Η κεντρική διαχείριση των περιφερειακών προμηθειών προσφέρει μεγαλύτερη αποδοτικότητα, η οποία θα μπορούσε να υποστηριχθεί περαιτέρω με την επανενεργοποίηση του Παρατηρητηρίου Τιμών. Ενώ το σχέδιο νόμου για τη μετατροπή του νέου κεντρικού φορέα προμηθειών υγείας σε νομική οντότητα ιδιωτικού δικαίου βρίσκεται ακόμα στο στάδιο της ανάπτυξης, η τρέχουσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης αποτελεί προκαταρκτική δοκιμασία για ορισμένα στοιχεία του νέου συστήματος.

Οι αρχές έχουν επικαιροποιήσει το σχέδιο δράσης τους για την ολοκλήρωση της δημιουργίας του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ειδική δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2020. Στόχος του σχεδίου είναι ο πλήρης ψηφιακός μετασχηματισμός έως το τέλος του 2020, που θα οδηγήσει σε νέο επιχειρησιακό και θεσμικό πλαίσιο. Τα μείζονα οργανωτικά μέτρα που πρέπει να ολοκληρωθούν έως το τέλος Ιουνίου του 2020 αφορούν τη συγχώνευση του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης (ΕΤΕΑΕΠ) με τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης, καθώς και τη δημιουργία και λειτουργία της υπαγόμενης σε αυτόν Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα. Οι υπολειπόμενες οργανωτικές μεταρρυθμίσεις είναι η δημιουργία τοπικών θυγατρικών για γεωργούς και αυτοαπασχολουμένους, οι οποίες έχουν σημειώσει καθυστερήσεις λόγω της έξαρσης του κορονοϊού, αλλά προβλέπεται να ολοκληρωθούν τέσσερις μήνες μετά την επανέναρξη των δραστηριοτήτων.

Ο σχεδιασμός του πλαισίου των παροχών αναπηρίας, ειδική δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2019, έχει συμφωνηθεί. Μετά από συζήτηση σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ, θα εγκριθεί νέα προσέγγιση που θα βασίζεται σε αξιολογήσεις της λειτουργικής αναπηρίας βάσει σωματικών εξετάσεων από ειδικευμένους εμπειρογνώμονες. Οι αξιολογήσεις αυτές, που χρησιμοποιούνται ευρέως από άλλα κράτη μέλη, έχουν διττό ρόλο: αξιολογείται, αφενός, η επιλεξιμότητα για παροχές και, αφετέρου, υποβάλλονται συγκεκριμένες προτάσεις για τον μετριασμό της αναπηρίας και την αποκατάσταση. Ο χάρτης πορείας που συμφωνήθηκε για την εφαρμογή του νέου σχεδιασμού της δέσμευσης θα ξεκινήσει με ένα πιλοτικό σχέδιο τον Ιανουάριο του 2021.

Στο πλαίσιο της δέσμευσης να ολοκληρωθεί η ανάπτυξη και των τριών πυλώνων του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης, οι αρχές έχουν ολοκληρώσει την αξιολόγηση του νέου πιλοτικού προγράμματος υλοποίησης ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας, δέσμευση με προθεσμία το τέλος του 2019, και έχουν καταρτίσει τα αρχικά σχέδια για την υλοποίηση περαιτέρω πιλοτικών προγραμμάτων για την επέκταση του νέου μοντέλου. Κατά την αξιολόγηση του πιλοτικού προγράμματος από την Παγκόσμια Τράπεζα, στο πλαίσιο της τεχνικής υποστήριξης που παρέχεται μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προσδιορίστηκαν τρόποι βελτίωσης, π.χ. όσον αφορά την ικανότητα ανθρώπινων πόρων, την αξιοποίηση, τη διοικητική πολυπλοκότητα και τη συλλογή δεδομένων. Με δεδομένα τα εν λόγω διδάγματα, οι αρχές θα προχωρήσουν στην επέκταση του πιλοτικού προγράμματος σε πρόσθετες γεωγραφικές περιοχές με διαφορετικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας, θα διευρύνουν την ομάδα-στόχο και θα ενισχύσουν τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων με σκοπό την άντληση διδαγμάτων ενόψει της ευρύτερης ανάπτυξης.

Όσον αφορά την επανεξέταση του συστήματος επιδοτήσεων για τις δημόσιες τοπικές μεταφορές, η μελέτη αξιολόγησης (ειδική δέσμευση με προθεσμία το τέλος του 2019) καθυστέρησε λόγω της έξαρσης του κορονοϊού, αλλά η μεταρρυθμιστική νομοθεσία αναμένεται να ολοκληρωθεί σε κάθε περίπτωση έως το τέλος Σεπτεμβρίου του 2020.

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Ο ελληνικός τραπεζικός τομέας έχει καταστεί πιο σταθερός και ανθεκτικός σε κλυδωνισμούς αφότου ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα, αλλά παραμένουν οι κίνδυνοι που κληροδοτήθηκαν, καθώς και σημαντικοί υποκείμενοι παράγοντες ευπάθειας, οι οποίοι ενισχύονται από τον πιθανό σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο της έξαρσης του κορονοϊού. Η ρευστότητα εξακολούθησε να βελτιώνεται καθ' όλη τη διάρκεια του 2019 και παρέμεινε ανθεκτική. Η ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων, ακόμη και χωρίς τον αντίκτυπο της πανδημίας του κορονοϊού, εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση, παρά τις

βελτιώσεις που επήλθαν το 2019. Η κεφαλαιακή θέση των ελληνικών τραπεζών είναι μεν ευθυγραμμισμένη με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, όμως παραμένει εκτεθειμένη σε αυξημένη ζήτηση κεφαλαίων στο εγγύς μέλλον και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κράτος μέσω του υψηλού ποσοστού αναβαλλόμενων πιστώσεων φόρου στο κεφάλαιο των τραπεζών. Προς το τέλος του 2019, αποκαταστάθηκε η κερδοφορία του τραπεζικού τομέα, αλλά η κερδοφορία αυτή παραμένει χαμηλή και εύθραυστη. Εξαρτάται από την αύξηση της χορήγησης δανείων, που είναι εκτεθειμένη σε μια εκ νέου επιδείνωση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων και, σε κάποιο βαθμό, στην αστάθεια των κρατικών ομολόγων.

Ο ρυθμός μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων επιταχύνθηκε το 2019, αλλά το μερίδιό τους παραμένει υψηλό. Το απόθεμά τους ανήλθε σε 68,5 δισ. EUR (40,6 % των δανείων πελατών) στο τέλος του 2019, ποσό κατά 13,3 δισ. EUR χαμηλότερο σε σχέση το προηγούμενο έτος και κατά 38,7 δισ. EUR κάτω από το ανώτατο σημείο του Μαρτίου 2016. Δεδομένων των αναμενόμενων δυσμενών επιπτώσεων της έξαρσης του κορονοϊού στη δευτερογενή αγορά μη εξυπηρετούμενων δανείων, υπάρχουν ακόμη μεγαλύτερες πιέσεις για την επιτυχή αναδιάρθρωσή τους μέσω εσωτερικών διαδικασιών των τραπεζών, προκειμένου να διατηρηθεί η τάση βελτίωσης της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων. Η κρίση επηρεάζει τις στρατηγικές των τραπεζών για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι οποίες θα πρέπει να αναθεωρηθούν. Η εφαρμογή του καθεστώτος «Ηρακλής» αναβάλλεται προσωρινά, αν και επίκειται η ολοκλήρωση μιας πράξης τιτλοποίησης. Επίσης, βρίσκονται σε εκκρεμότητα προγραμματισμένες πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ τα μέτρα είσπραξης σε βάρος οφειλετών έχουν ανασταλεί προσωρινά, μεταξύ άλλων λόγω του κλεισίματος των δικαστηρίων.

Για να διατηρηθεί η πρόσβαση των πληττόμενων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, οι αρχές λαμβάνουν μέτρα, τα οποία συμπληρώνουν πρωτοβουλίες σε επίπεδο εμπορικών τραπεζών και διαχειριστών δανείων. Η κυβέρνηση παρείχε εγγυήσεις και άμεσες επιχορηγήσεις για να συμβάλει στη διατήρηση της απασχόλησης και της ρευστότητας στην οικονομία, πράγμα που θα στηρίξει επίσης την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων στον τραπεζικό τομέα δεδομένων των προσωρινών χρεοστασίων που εφαρμόζονται σε εθελοντική βάση από τις τράπεζες και τους διαχειριστές δανείων. Η αναγγελθείσα εποπτική ευελιξία σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα ενισχύσει την ικανότητα δανεισμού των τραπεζών. Πιο μακροπρόθεσμα, ο περιορισμός –στο μέτρο του δυνατού– των αρνητικών επιπτώσεων στην ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων και η συνέχιση της αντιμετώπισης του κληροδοτήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα είναι καθοριστικής σημασίας για την προώθηση της βιώσιμης δανειοδότησης κατά τη φάση ανάκαμψης.

Η πανδημία του κορονοϊού έχει εκτρέψει πόρους σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης, περιορίζοντας την πρόοδο και προκαλώντας καθυστερήσεις στις μεταρρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα. Παρόλα αυτά, οι αρχές παραμένουν προσηλωμένες στην εναρμόνιση του πλαισίου αφερεγγυότητας και στη βελτίωση των υφιστάμενων εργαλείων για την εξυγίανση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το γεγονός αυτό είναι ευπρόσδεκτο καθώς, δεδομένης της σοβούσας πανδημίας του κορονοϊού, ένα αποτελεσματικό πλαίσιο αφερεγγυότητας αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Οι δράσεις που περιγράφονται κατωτέρω παρακολουθούνται και αξιολογούνται ως μέρος μιας συνεχούς δέσμευσης στον τομέα της δημοσιονομικής πολιτικής.

- **Οι αρχές προχώρησαν στην κατάρτιση νέου πτωχευτικού κώδικα.** Ο νέος κώδικας θα ενσωματώσει τα καθεστώτα αφερεγγυότητας επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων. Αναμένεται να εγκριθεί έως τα τέλη Ιουνίου και να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2021. Η πλήρης αξιολόγησή του θα είναι δυνατή μόνον όταν υπάρξει

διαθέσιμο ένα οριστικό κείμενο, ωστόσο το τρέχον σχέδιο προβλέπει έναν ευπρόσδεκτο εκσυγχρονισμό και ενοποίηση της νομοθεσίας περί αφερεγγυότητας, με βάση τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Βασική απαίτηση για την αποτελεσματική εφαρμογή του κώδικα θα είναι ένα αξιόπιστο πλαίσιο διεκπεραίωσης και εκτέλεσης, όσον αφορά τόσο τη νομοθεσία όσο και την ικανότητα πρακτικής εφαρμογής. Το σχέδιο του κώδικα περιλαμβάνει επίσης πρόταση για ένα καθεστώς πώλησης και επανεκμίσθωσης, στο πλαίσιο του οποίου η κύρια κατοικία των επιλέξιμων δανειοληπτών θα μπορεί να αγοραστεί από κρατική οντότητα και να επανεκμισθωθεί στον οφειλέτη, με δυνατότητα επαναγορών, ενώ οι ευάλωτοι επιλέξιμοι δανειολήπτες θα δικαιούνται επιδότηση ενοικίου για το εκμισθούμενο ακίνητο. Υπάρχουν μεν και σε άλλες χώρες παρόμοια καθεστώτα (όπως στην Ιρλανδία), όμως η πρόταση ενέχει τόσο τον κίνδυνο να προκαλέσει σημαντική συμμετοχή του δημόσιου τομέα στην αγορά ακινήτων όσο και δημοσιονομικούς κινδύνους, γεγονός που απαιτεί μεγάλη σύνεση κατά την πορεία προς την κατεύθυνση αυτή. Το εν λόγω καθεστώς, όπως προτείνεται επί του παρόντος, θα εγείρει επίσης ζητήματα σχετικά με την εκτελεστότητα, τη στόχευση πεδίου εφαρμογής/δικαιούχων και τις πιθανές επικαλύψεις με άλλα μέσα.

- **Οι αρχές θέσπισαν νόμο που παρέχει τρίμηνη παράταση –έως τα τέλη Ιουλίου– του καθεστώτος προστασίας πρώτης κατοικίας, το οποίο επρόκειτο να λήξει τον Απρίλιο.** Η απόφαση αυτή ελήφθη παρά το περιορισμένο ενδιαφέρον του κοινού για το καθεστώς και αντανακλούσε τις δυσκολίες που προέκυψαν για την έγκαιρη υποβολή των αιτήσεων λόγω της έξαρσης της πανδημίας. Δεν έχει περιληφθεί τροποποίηση όσον αφορά τα δάνεια που καλύπτονται από το καθεστώς ή τα κριτήρια επιλεξιμότητας. Οι αρχές ανακοίνωσαν επίσης την πρόθεσή τους να παρατείνουν μέχρι το τέλος Ιουλίου την προθεσμία υποβολής αιτήσεων για τον μηχανισμό εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών.

- **Προκειμένου να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις στις κοινωνικές ομάδες που πλήττονται οικονομικά από την πανδημία του κορονοϊού, οι αρχές εξήγγειλαν προσωρινή επιδότηση δόσεων για τα ενυπόθηκα, τα καταναλωτικά και τα επιχειρηματικά δάνεια που εξασφαλίζονται με πρώτη κατοικία.** Ο μηχανισμός αυτός, ο οποίος είναι διαφορετικός από το καθεστώς πώλησης και επανεκμίσθωσης που περιγράφεται ανωτέρω στο πλαίσιο του πτωχευτικού κώδικα, θα είναι διαθέσιμος σε επιλέξιμα φυσικά πρόσωπα και θα καλύπτει εξυπηρετούμενα δάνεια, μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα με ανοχή και άλλα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα βάσει συγκεκριμένης καταληκτικής ημερομηνίας. Αιτήσεις για το καθεστώς θα μπορούν να υποβάλλονται για ένα μήνα από 1ης Ιουλίου 2020 και το καθεστώς θα είναι διαθέσιμο μόνο για οφειλέτες που έχουν πληγεί από την πανδημία. Προϋπόθεση για υπαγωγή στο καθεστώς είναι η αναδιάρθρωση των σχετικών δανείων να γίνει σε συμφωνία μεταξύ των τραπεζών και των οφειλετών. Η παράταση της προσφοράς αναδιάρθρωσης εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των τραπεζών. Δεδομένου του μεγάλου εύρους των επιλέξιμων δανείων, είναι πολύ σημαντικό να περιληφθούν ισχυρές διασφαλίσεις ώστε να εξασφαλίζεται ότι θα αναδιαρθρώνονται μόνο βιώσιμα δάνεια και ότι θα μετριαστούν οι αρνητικές επιπτώσεις στην πειθαρχία των πληρωμών.

- **Οι αρχές υπέβαλαν σχέδιο δράσης και αντίστοιχη νομοθετική πρόταση για την επίσπευση της εκκαθάρισης των εκκρεμών διαδικασιών αφερεγγυότητας νοικοκυριών, οι οποίες αυξήθηκαν περαιτέρω εξαιτίας της αναστολής των**

δικαστικών διαδικασιών. Οι αρχές δεσμεύτηκαν να θεσπίσουν τις διατάξεις που απαιτούνται για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης έως το τέλος Μαΐου 2020, ενώ παράλληλα διαβεβαιώνουν ότι η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την αντικατάσταση των μακρινών ημερομηνιών ακρόασης με εγγύτερες ημερομηνίες μπορεί να τεθεί σε λειτουργία εντός 45 ημερών από τη θέσπιση της σχετικής νομοθεσίας.

- **Οι αρχές λαμβάνουν τα μέτρα που κρίνονται εφικτά κατά την παρούσα συγκυρία για την εφαρμογή του τετραετούς σχεδίου δράσης για την εκκαθάριση των εκκρεμών καταπτώσεων εγγυήσεων, ο αριθμός των οποίων παραμένει σημαντικός.** Η εξέταση και οι αναμενόμενες πληρωμές απαιτήσεων για το πρώτο τρίμηνο του 2020 προχωρούν όπως έχει προγραμματιστεί, ενώ η δημιουργία αποθετηρίου ηλεκτρονικών φακέλων βελτιώθηκε μέσω δευτερογενούς νομοθεσίας στις αρχές Μαΐου. Η αναδιάταξη προσωπικού και άλλων πόρων έχει αρχίσει, αλλά η διεκπεραίωση των απαιτήσεων έχει επιβραδυνθεί λόγω των περιορισμών που επέβαλε η πανδημία. Οι αρχές προτίθενται να επιταχύνουν στο μέτρο του δυνατού τη διεκπεραίωση των απαιτήσεων το δεύτερο εξάμηνο του 2020 σε σύγκριση με τους στόχους, ενώ παράλληλα εξετάζουν τρόπους για περαιτέρω επίσπευση του χρονοδιαγράμματος πληρωμών έως το 2023. Η επιτάχυνση της διεκπεραίωσης των απαιτήσεων ήδη κατά το τρέχον έτος θα στήριζε τη ρευστότητα του τραπεζικού τομέα.

- **Η διεξαγωγή των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών διακόπηκε λόγω του κλεισίματος των δικαστηρίων και των συμβολαιογραφείων, αλλά συνεχίζονται οι εργασίες για τη βελτίωση της διαδικασίας.** Οι αρχές παρουσίασαν ένα σχέδιο τροποποιήσεων του κώδικα πολιτικής δικονομίας για την αντιμετώπιση των διαδικαστικών προσκομμάτων και εμποδίων, καθώς και προτάσεις για να καταστεί περισσότερο εύχρηστη η πλατφόρμα ηλεκτρονικών πλειστηριασμών. Οι αναγκαίες τροπολογίες θα καταρτιστούν από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την εν εξελίξει αναθεώρηση του κώδικα πολιτικής δικονομίας, η οποία πρόκειται να ολοκληρώσει το έργο της και να καταρτίσει αιτιολογική έκθεση έως τα τέλη Σεπτεμβρίου 2020, αντί για τα τέλη Μαρτίου που είχε αρχικά προβλεφθεί.

Το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας έχει αναλάβει πρωτοβουλίες για την καλύτερη αξιολόγηση και παρακολούθηση των επιπτώσεων της πανδημίας του κορονοϊού στα οικονομικά των συστημικών τραπεζών. Η έξαρση της πανδημίας υποχρέωσε το Ταμείο να ενισχύσει τις λειτουργίες παρακολούθησης –και ενδεχομένως και άλλες– εντός του ισχύοντος νομικού πλαισίου.

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η πανδημία έχει αρχίσει να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην αγορά εργασίας και οι αρχές λαμβάνουν μια σειρά μέτρων για την ελαχιστοποίηση των απωλειών θέσεων εργασίας και των πιο μακροπρόθεσμων οικονομικών ζημιών. Μεταξύ των μέτρων αυτών περιλαμβάνονται: η αύξηση της ευελιξίας του χρόνου εργασίας και ειδική γονική άδεια λόγω του κλεισίματος των σχολείων· η προσωρινή απαγόρευση απολύσεων από τους εργοδότες, σε συνδυασμό με επίδομα μισθού για τους εργαζομένους τους οποίους αφορά εντεταλμένη από το κράτος αναστολή δραστηριοτήτων (πρόκειται συνολικά για έως 1,7 εκατομμύρια εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα και 500 000 αυτοαπασχολουμένους)· και η παράταση των παροχών ανεργίας μέχρι το τέλος Μαΐου. Οι αρχές εξετάζουν επίσης την εφαρμογή ενός νέου, ευρύτερου συστήματος μειωμένου ωραρίου εργασίας, το οποίο παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία σε επιχειρήσεις να προσαρμόζουν τα ωράρια εργασίας, ενώ οι εργαζόμενοι

λαμβάνουν μερική αποζημίωση για τις ώρες που δεν εργάστηκαν. Η απόφαση για τον ακριβή σχεδιασμό και το χρονοδιάγραμμα θα ληφθεί με γνώμονα το δημοσιονομικό κόστος. Το σύστημα αυτό μπορεί να είναι επιλέξιμο για στήριξη από το ενωσιακό μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) ή από άλλες πρωτοβουλίες (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο).

Οι αρχές έχουν ολοκληρώσει την εφαρμογή του σχεδίου δράσης 2017-2019 για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, μια ειδική δέσμευση με προθεσμία τα τέλη του 2019, και θα εκπονήσουν τώρα ένα σχέδιο επακόλουθων δράσεων. Σύντομα αναμένεται να εγκριθεί χάρτης πορείας για ένα σχέδιο επακόλουθης δράσης.

Υπό το πρίσμα της πανδημίας του κορονοϊού, οι αρχές, σε συμφωνία με τους κοινωνικούς εταίρους, αποφάσισαν να μεταθέσουν την επικαιροποίηση του κατώτατου μισθού από τον Ιούνιο του 2020 στον Ιανουάριο του 2021. Σύμφωνα με προκαταρκτική αξιολόγηση που εκπόνησε η Παγκόσμια Τράπεζα σχετικά με τη σημαντική αύξηση του κατώτατου μισθού το 2019, υπάρχουν περιορισμένες ενδείξεις ότι η απασχόληση και η ανεργία σε τομείς με υψηλό ποσοστό εργαζομένων με κατώτατο μισθό έχουν αλλάξει σε σχέση με τους τομείς που απασχολούν εργαζόμενους μεγαλύτερης αμοιβής, αν και απαιτείται περαιτέρω ανάλυση. Όσον αφορά το μέλλον, η έξαρση του κορονοϊού προκαλεί μεγάλη αβεβαιότητα και εμποδίζει την τήρηση του χρονοδιαγράμματος της διαδικασίας διαβούλευσης που προβλέπεται στο νομικό πλαίσιο. Ως εκ τούτου, όλοι οι παράγοντες που συμμετέχουν στη διαδικασία έχουν ζητήσει από την κυβέρνηση να αναβάλει για τον Ιανουάριο του 2021 την επικαιροποίηση του κατώτατου μισθού – ένα εύλογο αίτημα.

ΑΓΟΡΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οι αρχές εξακολουθούν να καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση του πλαισίου οικονομικών προϋποθέσεων και την τόνωση της ανταγωνιστικότητας, παρά τις μεταβαλλόμενες προτεραιότητες και τις δυσκολίες που ανακύπτουν λόγω της έξαρσης του κορονοϊού. Η βελτίωση αυτή θα είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου η ελληνική οικονομία να εξέλθει ισχυρή από την τρέχουσα κατάσταση και να είναι σε θέση να επιτύχει ισχυρή και διατηρήσιμη ανάκαμψη. Αναπόφευκτα και δικαίως, σημαντικοί πόροι έχουν εκτραπεί προς τη διασφάλιση της συνέχειας των δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η οποία λειτούργησε ως καταλύτης για την προώθηση του θεματολογίου της ψηφιακής διακυβέρνησης. Οι αρχές δεσμεύτηκαν να αναλάβουν **συμπληρωματικές δράσεις** σε ψηφιακές πρωτοβουλίες ώστε να ελαφρύνουν περαιτέρω τον διοικητικό φόρτο που υφίστανται οι επιχειρήσεις και οι πολίτες, καθώς και για να προσφέρουν περισσότερη διαφάνεια στους επενδυτές όσον αφορά τους κανόνες χρήσης γης. Όσον αφορά την οικονομική διπλωματία, παρόλο που το κέντρο της προσοχής μετατοπίστηκε προς την αντιμετώπιση της πανδημίας, προχωρούν οι δράσεις για την προώθηση των εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένης της χάραξης μιας βραχυπρόθεσμης και μεσοπρόθεσμης στρατηγικής. Η αποφασιστική εφαρμογή, μεταξύ άλλων μέσω της ταχείας θέσπισης νομοθεσίας για τον σαφή επιμερισμό των αρμοδιοτήτων εντός του Υπουργείου Εξωτερικών και τη συγκρότηση των απαραίτητων διυπουργικών δομών διακυβέρνησης, θα είναι καθοριστικής σημασίας.

Οι εργασίες σχετικά με την αδειοδότηση των επενδύσεων προχωρούν σε διάφορα μέτωπα, παρά τις καθυστερήσεις που οφείλονται κυρίως σε παράγοντες εκτός του ελέγχου των αρχών, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν κίνδυνοι. Οι εξελίξεις όσον αφορά επιμέρους δεσμεύσεις υπήρξαν άνισες. Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων σχετικά με το σύστημα ΤΠ για τη στήριξη της μεταρρύθμισης των διαδικασιών αδειοδότησης επενδύσεων – ειδική δέσμευση με προθεσμία το τέλος του 2019– καθυστερεί λόγω δικαστικών αποφάσεων.

Οι εργασίες σχετικά με την εφαρμογή του νόμου-πλαισίου για τις επιθεωρήσεις και σχετικά με την περαιτέρω απλούστευση των διαδικασιών –δύο δεσμεύσεις για τα μέσα του 2020– προχωρούν αν και με κάποιες καθυστερήσεις, οι οποίες οφείλονται σε κάποιο βαθμό στην έξαρση του κορονοϊού. Ταυτόχρονα, οι αρχές σκοπεύουν να ολοκληρώσουν την αναθεώρηση του συστήματος κατάταξης σε βαθμούς όχλησης έως τα μέσα του 2020, πολύ νωρίτερα από την προθεσμία για τη συγκεκριμένη δέσμευση, η οποία είχε τεθεί για τα μέσα του 2021. Επιπλέον, οι αρχές θέσπισαν νομοθεσία για τη βελτίωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης και εκπονούν πράξεις παραγώγου δικαίου για την πιστοποίηση των εξωτερικών επιθεωρητών και των αξιολογητών μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, που αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί έως τα μέσα του 2020. Από τη σκοπιά της διακυβέρνησης, η περαιτέρω ενίσχυση του διυπουργικού συντονισμού θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση της σταθερής εφαρμογής της μεταρρύθμισης των διαδικασιών αδειοδότησης επενδύσεων σε όλους τους τομείς.

Με σκοπό την περαιτέρω βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, οι αρχές επιδιώκουν την εφαρμογή συμπληρωματικών δράσεων για τη μείωση της γραφειοκρατίας, τη θέσπιση σαφών κανόνων για τις σχέσεις μεταξύ δημόσιων αρχών και επιχειρήσεων και την αύξηση της προβλεψιμότητας των οικονομικών συναλλαγών. Με τη βοήθεια τεχνικής υποστήριξης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι αρχές αποσκοπούν στη βελτίωση των επιδόσεων της Ελλάδας σε σχέση με τους δείκτες «Doing Business» της Παγκόσμιας Τράπεζας, ενώ παράλληλα εργάζονται για τον εντοπισμό προβλημάτων και τη βελτίωση σχετικών πτυχών που δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος σχεδίου.

Η έξαρση του κορονοϊού έχει επηρεάσει το έργο του κτηματολογίου και υπάρχει κίνδυνος περαιτέρω καθυστερήσεων του πρόσφατα επικαιροποιημένου χάρτη πορείας σε περίπτωση που εξακολουθήσουν να ισχύουν τα μέτρα ανάσχεσης της πανδημίας. Ορισμένες ροές εργασιών προχωρούν, όπως οι διορισμοί ανώτερων διοικητικών στελεχών, η χάραξη της εταιρικής στρατηγικής του Ελληνικού Κτηματολογίου, οι τεχνικές προδιαγραφές για τη στρατηγική ψηφιοποίησης των αρχείων και η ανάθεση των πέντε τελευταίων συμβάσεων. Η πρόσληψη ειδικευμένου προσωπικού εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση και η τροπολογία για τη διευκόλυνση της διαδικασίας εγκρίθηκε τον Μάιο. Το άνοιγμα περιφερειακών κτηματολογικών γραφείων έχει ανασταλεί και θα επαναληφθεί αφ’ ης στιγμής ομαλοποιηθεί η κατάσταση. Η δημόσια παρουσίαση όλων των υπόλοιπων δασικών χαρτών, η οποία είχε προγραμματιστεί να αρχίσει τον Ιανουάριο του 2020 και να ολοκληρωθεί σταδιακά έως τον Ιούνιο του 2020, έχει ανασταλεί για λόγους άσχετους από την έξαρση του κορονοϊού. Το ζήτημα προκαλεί ανησυχία, καθώς οι καθυστερήσεις στην αναφόρτωση των χαρτών μπορεί να έχουν αντίκτυπο στην ολοκλήρωση της κατάρτισης του κτηματολογίου συνολικά.

Η έξαρση του κορονοϊού είχε αντίκτυπο στον ελληνικό ενεργειακό τομέα λόγω της πτώσης των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου καθώς τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης επηρεάζουν τις τάσεις της ζήτησης και ορισμένα τεχνικά έργα· προκάλεσε επίσης πρόβλημα ρευστότητας στους παράγοντες της αγοράς λόγω της επιβράδυνσης της εξόφλησης λογαριασμών. Μια συνέπεια της εξέλιξης αυτής είναι ότι θα καθυστερήσει το μοντέλο-στόχος «έναρξη λειτουργίας», μια δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2020, λόγω προβλημάτων στην εφαρμογή τεχνικού σχεδίου για την αγορά εξισορρόπησης, τα οποία σχετίζονται με δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ανάδοχοι στην τοποθέτηση προσωπικού ως αποτέλεσμα των μέτρων ανάσχεσης της πανδημίας. Ωστόσο, η Ελλάδα σημείωσε πρόοδο σε διάφορα μέτωπα, ιδίως με τη δρομολόγηση της προθεσμιακής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η επιδείνωση του προβλήματος των ανεξόφλητων

λογαριασμών στην καταναλωτική αγορά απείλησε να προκαλέσει κρίση ρευστότητας μεταξύ των παρόχων ενέργειας, και μέχρι σήμερα οι αρχές έχουν αντιδράσει με μέτρα που αποσκοπούν στην ελάττωση της πίεσης αυτής χωρίς να προκληθεί στρέβλωση της αγοράς. Μεσοπρόθεσμα, το χρονοδιάγραμμα της Ελλάδας για το κλείσιμο των λιγνιτικών μονάδων παραμένει προς το παρόν ως έχει και η Ελλάδα εξέφρασε την πρόθεσή της να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την ολοκλήρωση του έργου αυτού. Ο Ειδικός Λογαριασμός Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας έχει επίσης υποστεί ιδιαίτερη πίεση λόγω της υποχώρησης των τιμών της ενέργειας και των τιμών εμπορίας εκπομπών της ΕΕ.

Συνεχίζονται οι συζητήσεις επί των λεπτομερειών του αντιμονοπωλιακού διορθωτικού μέτρου, με στόχο την υποβολή πρότασης που μπορεί να δοκιμαστεί στην αγορά, ένα βασικό βήμα προς την τελική εφαρμογή του διορθωτικού μέτρου και την ολοκλήρωση αυτή της δέσμευσης για το τέλος του 2020. Στόχος είναι ένα διορθωτικό μέτρο διαρθρωτικού χαρακτήρα που να είναι σε θέση να αυξήσει τον ανταγωνισμό σε όλα τα επίπεδα της αγοράς και να μην μεροληπτεί υπερβολικά υπέρ μιας συγκεκριμένης κατηγορίας χρηστών, λαμβάνοντας υπόψη τοιουτοτρόπως τον προβληματισμό που είχε εκφραστεί για παράβαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας λόγω της συνεχιζόμενης αποκλειστικής πρόσβασης της ΔΕΗ στις πηγές ενέργειας βασικού φορτίου. Αυτή η βασική δέσμευση, η οποία προτάθηκε ως εναλλακτική λύση στην αποτυχημένη εκποίηση των δύο λιγνιτικών μονάδων της επιχείρησης, θα είναι σημαντική για το άνοιγμα της αγοράς στον ανταγωνισμό και για την ενθάρρυνση νέων επενδύσεων κατά τη διάρκεια της ενεργειακής μετάβασης της Ελλάδας.

Το εθνικό σχέδιο της Ελλάδας για την ενέργεια και το κλίμα εξετάζεται επί του παρόντος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το φιλόδοξο αυτό σχέδιο για το κλείσιμο των λιγνιτικών μονάδων θα απαιτήσει αυξημένη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και του φυσικού αερίου για την αντικατάσταση της παραγωγής ηλεκτρισμού, καθώς και ένα περιφερειακό σχέδιο για την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων. Ο επικείμενος νόμος για τις αδειοδοτήσεις, ο οποίος αποβλέπει στη βελτίωση της κατάρτισης και ανάπτυξης έργων στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, θα συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού. Καθοριστική σημασία για την επιτυχία του σχεδίου κλεισίματος των λιγνιτικών μονάδων θα έχει η μετάβαση στη μεταλιγνιτική εποχή σε περιοχές που εξαρτώνται ιδιαίτερα από τον συγκεκριμένο κλάδο. Η Ελλάδα έχει συστήσει διυπουργική επιτροπή επιφορτισμένη με την εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δίκαιης Μετάβασης για την καθοδήγηση του εγχειρήματος αυτού, με την υποστήριξη του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης της ΕΕ.

Όσον αφορά τον τομέα των μεταφορών, οι αρχές ενέκριναν το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών και προχωρούν σε περαιτέρω εξειδίκευσή του σε περιφερειακό επίπεδο. Η εξειδίκευση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών αποτελεί αναγκαίο πρόσφορο όρο της επικείμενης περιόδου προγραμματισμού των διαρθρωτικών ταμείων για τον συνολικό προγραμματισμό των μεταφορών και θα έχει καθοριστική σημασία για την εισαγωγή μιας δεξαμενής έργων για την επόμενη περίοδο προγραμματισμού. Οι αρχές έλαβαν επίσης μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών στις συγκοινωνίες στη Θεσσαλονίκη μέσω σύμβασης παραχώρησης με τα ΚΤΕΛ (κοινοπραξία περιφερειακών μεταφορών) και καταρτίζουν στρατηγικό σχέδιο για μελλοντική μεταρρύθμιση με ενσωμάτωση του μετρό της Θεσσαλονίκης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Όπως ήταν αναπόφευκτο, η πανδημία του κορονοϊού επηρέασε τη λειτουργία της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ) και των εταιρειών του χαρτοφυλακίου της και οδήγησε σε αναπροσαρμογές και/ή σε αλλαγή των προτεραιοτήτων της, καθώς και του χρονοδιαγράμματος μέρους των δεσμεύσεων της Ελλάδας. Οι αρχές εξακολουθούν να συνεργάζονται στενά με την ΕΕΣΥΠ, αλλά η έκδοση επικαιροποιημένων υπουργικών κατευθυντήριων γραμμών, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη συνέχιση της εφαρμογής του στρατηγικού σχεδίου της εταιρείας (συνεχής δέσμευση), καθώς και η προγραμματισμένη επικαιροποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου της εταιρείας, θα καθυστερήσουν έως ότου σταθεροποιηθεί η κατάσταση με την πανδημία του κορονοϊού. Όσον αφορά την εφαρμογή του μηχανισμού συντονισμού, η εντολή των αντίστοιχων κρατικών επιχειρήσεων εγκρίθηκε από την επιτροπή του υπουργικού συμβουλίου στις 12 Μαρτίου, αλλά η οριστικοποίηση μιας δήλωσης δεσμεύσεων για κάθε επιχείρηση δεν συνιστάται στην παρούσα συγκυρία, και πάλι λόγω της αβεβαιότητας που προκαλεί ο κορονοϊός. Η ΕΕΣΥΠ συνέχισε να βελτιώνει την εταιρική διακυβέρνηση σε κρατικές επιχειρήσεις μέσω αξιολογήσεων και διορισμών. Μια βασική πρόκληση αποτελούν τα σημαντικά λειτουργικά και οικονομικά προβλήματα των Ελληνικών Ταχυδρομείων. Η πανδημία θα περιορίσει επίσης τη βελτίωση της απόδοσης του χαρτοφυλακίου ακινήτων της εταιρείας το 2020, αν και αναμένεται να παραμείνει εφικτή η πραγματοποίηση λειτουργικών βελτιώσεων. Οι τεχνικές εργασίες για τη μεταβίβαση του Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών (ΟΑΚΑ) στην ΕΕΣΥΠ συνεχίστηκαν με την υποβολή έκθεσης από τον τεχνικό σύμβουλο τον Απρίλιο του 2020.

Επί του παρόντος, προτεραιότητα της ΕΕΣΥΠ είναι η διασφάλιση της συνεχούς λειτουργίας των δημόσιων επιχειρήσεων σε βασικούς τομείς, καθώς και της υγείας και της ασφάλειας του προσωπικού. Σε αυτό το πλαίσιο, η αδιάλειπτη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, ύδατος και ταχυδρομικών υπηρεσιών είναι υψίστης σημασίας, όπως επίσης και η διασφάλιση της αδιάλειπτης λειτουργίας των συστημάτων δημόσιων συγκοινωνιών και των κεντρικών αγορών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Οι αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σοβαρές για τον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών και τα Ελληνικά Ταχυδρομεία.

Η δυναμική της διαδικασίας των ιδιωτικοποιήσεων που παρατηρήθηκε κατά τους προηγούμενους μήνες δεν κατέστη δυνατόν να διατηρηθεί λόγω της έξαρσης του κορονοϊού. Η πανδημία επηρεάζει την εφαρμογή του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων με πολλούς τρόπους, μεταξύ άλλων μέσω των δυσκολιών στη συνεργασία με δυνητικούς επενδυτές, των επιπτώσεών της στις αποτιμήσεις περιουσιακών στοιχείων, της μείωσης της διοικητικής ικανότητας για υλοποίηση των αναγκαίων δράσεων, και της διακοπής κατασκευαστικών έργων.

Παρά το εν γένει αρνητικό εμπορικό περιβάλλον που δημιούργησε η πανδημία, το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου προχωρεί με τις ενέργειες ωρίμανσης ακινήτων του Δημοσίου για την αξιοποίησή τους, οι δε αρχές είναι υποστηρικτικές και προβαίνουν στις ενέργειες που απαιτούνται από την πλευρά τους. Αυτό θα καταστήσει δυνατή την έναρξη των επόμενων βημάτων στις αντίστοιχες πράξεις, σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάσταση θα ομαλοποιείται. Στο παρόν στάδιο, η κατάσταση όσον αφορά τις τρέχουσες πράξεις έχει ως εξής:

- **Ελληνικό (ειδική δέσμευση του 2018):** παρά τη συνεχιζόμενη ισχυρή προσήλωση των αρχών στον στόχο της πλήρωσης των αναβλητικών αιρέσεων προκειμένου να καταστεί δυνατή η μεταβίβαση των μετοχών στον προτιμητέο επενδυτή (τη Lamda), το οικονομικό κλείσιμο καθυστερεί λόγω επιπλοκών στη διαδικασία υποβολής

προσφορών για την ανάθεση της άδειας λειτουργίας καζίνου. Μετά την απόρριψη της πρώτης προσφυγής, ο αποκλεισθείς υποψήφιος υπέβαλε αίτηση ακύρωσης συνοδευόμενη από αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στις 7 Μαΐου 2020, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων. Η απόφαση αυτή ανοίγει τον δρόμο για τη συνέχιση της διαδικασίας υποβολής προσφορών, αν και αυτή θα μπορέσει να ολοκληρωθεί μόνο μετά την έκδοση της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας ως προς την ουσία της αίτησης ακύρωσης. Οι αρχές λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση των εκκρεμών ζητημάτων.

- **Παραχώρηση της μαρίνας Αλίμου (ειδική δέσμευση για τα μέσα του 2019):** η μαρίνα Αλίμου είναι μία από τις μεγαλύτερες μαρίνες στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, και βρίσκεται στις βορειοανατολικές ακτές του Σαρωνικού. Η πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου που εξουσιοδοτεί την υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 7 Απριλίου 2020 και η σύμβαση παραχώρησης υπογράφηκε από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στις 13 Μαΐου 2020. Το οικονομικό κλείσιμο της παραχώρησης προβλέπεται να ακολουθήσει εντός 120 ημερών από την υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης.

- **Παραχώρηση της ΕΛΠΕ (ειδική δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2019):** οι αρχές δεν έχουν ακόμη αποφασίσει ποια προσέγγιση θα πρέπει να ακολουθηθεί μετά την αποτυχία του πρώτου διαγωνισμού στα μέσα του 2019. Το ΤΑΙΠΕΔ εξετάζει όλες τις δυνατές επιλογές. Ωστόσο, μετά την πρόσφατη σημαντική πτώση της αξίας κεφαλαιοποίησης της εταιρείας, το ΤΑΙΠΕΔ έκρινε σκόπιμο να αναβάλει περαιτέρω την έναρξη της συναλλαγής για μεταγενέστερο χρονικό διάστημα.

- **Πώληση του 30 % του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών (ειδική δέσμευση για το τέλος του -2019):** στα τέλη του Ιανουαρίου 2020, εννέα επενδυτικά μέρη κρίθηκαν κατάλληλα να περάσουν στο στάδιο της υποβολής δεσμευτικών προσφορών. Ωστόσο, λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας, η προθεσμία για την υποβολή των δεσμευτικών προσφορών χρειάστηκε να αλλάξει και η διαδικασία θα επαναληφθεί αφ' ης στιγμής βελτιωθεί η κατάσταση.

- **Δημόσια Επιχείρηση Αερίου - ΔΕΠΑ Εμπορίας (ειδική δέσμευση για το τέλος του 2019) – ΔΕΠΑ Υποδομών (ειδική δέσμευση για τα μέσα του 2021):** επιτεύχθηκε ικανοποιητική πρόοδος και με τους δύο διαγωνισμούς δεδομένου ότι προσέλκυσαν ισχυρό επενδυτικό ενδιαφέρον. Εννέα ενδιαφερόμενα μέρη υπέβαλαν δηλώσεις ενδιαφέροντος σε καθέναν από τους δύο διεθνείς διαγωνισμούς. Η αξιολόγησή τους βρίσκεται σε εξέλιξη, αλλά η έναρξη του σταδίου υποβολής δεσμευτικών προσφορών για τις δύο πράξεις θα καθυστερήσει λόγω της έξαρσης του κορονοϊού.

- **Εγνατία (ειδική δέσμευση για το τέλος του 2019):** οι αρχές υπογράμμισαν τη δέσμευσή τους να προχωρήσουν με την πράξη και ανέλαβαν ορισμένες ενέργειες τον Απρίλιο και τις αρχές Μαΐου του 2020, συμπεριλαμβανομένης της υπογραφής κοινής υπουργικής απόφασης σχετικά με βασικά στοιχεία της σύμβασης παραχώρησης και με περαιτέρω διοικητικά βήματα. Εν τω μεταξύ, οι αρχές και η Εγνατία Α.Ε. αναμένεται να προχωρήσουν στην εκτέλεση όλων των υπολειπόμενων ενεργειών που εκκρεμούν σε σχέση με τη δημιουργία προδιαγραφών των έργων ώστε οι γέφυρες να χαρακτηριστούν ως ασφαλείς, την αδειοδότηση των σηράγγων, την ολοκλήρωση της κατασκευής όλων των σταθμών διοδίων και την επίλυση από την Εγνατία ΑΕ των

εκκρεμών ζητημάτων όσον αφορά τις συμβάσεις για τους τέσσερις Σταθμούς Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών (ΣΕΑ) των οποίων η κατασκευή δεν έχει προχωρήσει από το 2011.

- **Περιφερειακοί λιμένες (ειδική δέσμευση για το τέλος του 2019):** μετά από μακρά περίοδο καθυστερήσεων, σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος τους τελευταίους μήνες, καθώς δόθηκε στο ΤΑΙΠΕΔ η ευελιξία στον σχεδιασμό των πράξεων κατά περίπτωση και άρχισαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την υποβολή προσφορών για τέσσερις λιμένες. Ωστόσο, λόγω των αντίξοων συνθηκών, θεωρήθηκε εύλογο να αναβληθεί η έναρξη των διαδικασιών.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η δημόσια διοίκηση βρέθηκε απέναντι σε μια διπλή πρόκληση όσον αφορά την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορονοϊού, καθώς έχει τεθεί επικεφαλής της αντίδρασης των αρχών, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζει σοβαρούς περιορισμούς ικανοτήτων. Συνολικά, η αντίδραση της δημόσιας διοίκησης επέτρεψε στις βασικές υπηρεσίες στις οποίες βασίζονται οι πολίτες και οι επιχειρήσεις να παραμείνουν σε λειτουργία σε μεγάλο βαθμό χωρίς διακοπή. Σε αυτό συνέβαλε η δρομολόγηση σειράς ψηφιακών εργαλείων κατά τη διάρκεια της περιόδου ανάσχεσης της πανδημίας.

Οι αρχές έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τον διορισμό ανώτερων διευθυντικών στελεχών και την ενίσχυση του συνολικού πλαισίου, αν και η διαδικασία έχει διαταραχθεί από την πανδημία του κορονοϊού και εξακολουθούν να υφίστανται κάποιες ανησυχίες. Έχουν ολοκληρωθεί οι διορισμοί των 13 νέων υπηρεσιακών γραμματέων, ενώ η διαδικασία επιλογής των διευθυντών έχει διακοπεί προσωρινά. Τον Μάρτιο του 2020, οι αρχές θέσπισαν νομικές διατάξεις για την επέκταση της διαδικασίας επιλογής από την κεντρική διοίκηση και σε τοπικό επίπεδο, πράγμα που αποτελεί ευπρόσδεκτη εξέλιξη. Επίσης, καταρτίστηκε νομοσχέδιο για την καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας επιλογής για τις θέσεις ανώτερων διοικητικών στελεχών σε οντότητες του δημόσιου τομέα, και ο νόμος αναμένεται να τεθεί σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 2020. Είναι θετικό στοιχείο ο κεντρικός ρόλος που προβλέπεται για το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού στη διαδικασία επιλογής. Όσον αφορά τα πιο προβληματικά σημεία, οι εν εξελίξει διαδικασίες επιλογής για τις δομές που διαχειρίζονται τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ (το ΕΣΠΑ) δεν έχουν σημειώσει πρόοδο, και τα σχέδια για ακύρωση της διαδικασίας αυτής και για δρομολόγηση νέας διαδικασίας θα μπορούσαν να αποβούν σε βάρος της σταθερότητας και της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου που έχουν τεθεί σε εφαρμογή, και για τον λόγο αυτόν συνιστάται στις αρχές να εξετάσουν εναλλακτικές επιλογές.

Συνολικά, σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη του συστήματος διαχείρισης ανθρώπινων πόρων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκλήρωσης σημαντικού αριθμού ψηφιακών οργανογραμμάτων και περιγραφών καθηκόντων (ειδική δέσμευση με προθεσμία το τέλος του 2019). Μέχρι τα μέσα Μαρτίου, κρατικοί φορείς που εκπροσωπούν περίπου τα δύο τρίτα του συνολικού προσωπικού είχαν ολοκληρώσει τα ψηφιακά τους οργανογράμματα, ενώ στο 75 % των κατειλημμένων θέσεων η περιγραφή καθηκόντων είχε συνδεθεί με τον κάτοχο της θέσης. Ο χρηματοδοτούμενος από την ΕΕ διαγωνισμός για τις υπηρεσίες υποστήριξης του συστήματος ανθρώπινων πόρων αναμένεται να ανακοινωθεί έως τον Ιούνιο του 2020, ενώ η αναβάθμιση της βάσης δεδομένων της απογραφής προχωρεί ως ενδιάμεση λύση. Ο κύκλος κινητικότητας για το 2020 ξεκίνησε σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία που αποσκοπεί στην περαιτέρω βελτίωση της εν λόγω μεταρρύθμισης, ιδίως με την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ του συστήματος κινητικότητας και

του ετήσιου προγραμματισμού προσλήψεων. Ο κύκλος αξιολόγησης των επιδόσεων για το 2019 έχει καθυστερήσει λόγω της πανδημίας, αλλά οι αρχές προχωρούν με σχέδια για την ενίσχυση του πλαισίου αξιολόγησης και τη σύνδεσή του με τα ετήσια σχέδια δράσης κάθε υπουργείου και με τη διαδικασία επιλογής των στελεχών της δημόσιας διοίκησης.

Οι αρχές έχουν δεσμευτεί να ενισχύσουν το σύστημα επιλογής προσωπικού μέσω της επικαιροποίησης του νόμου για την ενδυνάμωση του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού και της αύξησης της συνολικής ικανότητάς του (συμπληρωματική δέσμευση). Η νέα δέσμευση περιλαμβάνει αναθεωρημένο νόμο που θα εγκριθεί έως τον Οκτώβριο του 2020 και λεπτομερές σχέδιο δράσης για την αναδιοργάνωση του ΑΣΕΠ που θα ολοκληρωθεί έως τα τέλη του 2020, ενώ η υλοποίηση συγκεκριμένων βασικών δράσεων θα παρακολουθείται από το 2021 και μετά. Έχουν ήδη ξεκινήσει οι σχετικές εργασίες και καθορίζονται επί του παρόντος ορισμένες ροές εργασίας, όπως η διαδικασία υποβολής αιτήσεων, οι ειδικές διατάξεις για την πρόσληψη προσωπικού (συμπεριλαμβανομένου του έκτακτου προσωπικού) και τα οργανωτικά ζητήματα.

Οι αρχές καταβάλλουν προσπάθειες για να προχωρήσει το εν εξελίξει έργο της κωδικοποίησης της νομοθεσίας, παρά τις τρέχουσες διακοπές των εργασιών. Η Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης ανασυστάθηκε και αναμένεται να συμβάλει καθοριστικά στο έργο της νομικής κωδικοποίησης. Λόγω της έξαρσης του κορονοϊού, έχει καθυστερήσει ελαφρώς η θέσπιση του νέου νόμου για την κωδικοποίηση του Κώδικα Εργατικού Δικαίου και του Κώδικα Νομοθετημάτων Εργατικού Δικαίου (**ειδική δέσμευση με προθεσμία τα μέσα του 2020**), αλλά οι αρχές έχουν δεσμευθεί να εγκρίνουν τον νέο κωδικοποιητικό νόμο έως τον Σεπτέμβριο του 2020. Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων για το εμβληματικό έργο της δημιουργίας της Εθνικής Πύλης για την Κωδικοποίηση και Αναμόρφωση της Ελληνικής Νομοθεσίας (**ειδική δέσμευση για τα μέσα του 2022**) αναμένεται να δημοσιευθεί σύντομα.

Η εφαρμογή του νόμου για το Επιτελικό Κράτος προχωρεί. Πρώτον, οι αρχές εξέδωσαν λεπτομερές εγχειρίδιο νομοθετικής μεθοδολογίας, καθώς και υπόδειγμα ολοκληρωμένης ανάλυσης επιπτώσεων, τα οποία εκπονήθηκαν με τεχνική υποστήριξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και αποτελούν βασικά εργαλεία για την εκτέλεση των διατάξεων για την καλή νομοθέτηση που τέθηκαν σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2020. Δεύτερον, σύμφωνα με προκαταρκτικά πορίσματα, η ανάθεση δικαιώματος υπογραφής σε μη πολιτικά πρόσωπα, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2020, εφαρμόζεται αποτελεσματικά σε ολόκληρη την κεντρική διοίκηση. Η ανάθεση αυτή συνιστά σημαντική μεταρρύθμιση στον πυρήνα της δημόσιας διοίκησης, εκτιμάται δε ότι περίπου το 80 % όλων των αποφάσεων που λαμβάνονται σε κάθε υπουργείο θα πρέπει να εγκρίνεται σε διοικητικό επίπεδο.

Οι προσλήψεις μόνιμου προσωπικού το 2019 ήταν σύμφωνες με το σχέδιο στελέχωσης, και το σχέδιο στελέχωσης για το 2020 τηρεί τον κανόνα αντικατάστασης του 1:1. Παράλληλα, δεδομένης της απότομης αύξησης του έκτακτου προσωπικού από το 2018 και εξής, οι αρχές συμφώνησαν σε μια νέα συμπληρωματική δέσμευση, ήτοι να επιβάλουν εκ νέου ανώτατο όριο για το έκτακτο προσωπικό από το 2021 και μετά. Ενώ ο αριθμός των έκτακτων υπαλλήλων εμφανίζει πτωτική τάση μετά την κορύφωσή του στα μέσα του 2019, παραμένει πολύ επάνω από το επίπεδο του 2018, όταν η Ελλάδα εξήλθε από το πρόγραμμα του ΕΜΣ. Η νέα δέσμευση αναμένεται να συμβάλει στη φιλοδοξία των αρχών να ενισχύσουν τον κεντρικό έλεγχο των διαδικασιών πρόσληψης. Η προσφάτως εγκριθείσα διάταξη με την οποία μεταφέρονται ειδικές δημοτικές οντότητες εκτός εντολής της Ενιαίας Αρχής Πληρωμών αποτελεί πηγή ανησυχίας. Κατά την τρέχουσα τρίτη και τελική φάση της μεταρρύθμισης του μισθολογίου, είναι σημαντικό να παραμείνει η εντολή της Ενιαίας Αρχής Πληρωμής ως έχει.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Στο πλαίσιο του σχεδίου για την ενίσχυση της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά τη μετάβαση στην υποχρεωτική ηλεκτρονική κατάθεση και επεξεργασία των δικογράφων στα ποινικά και πολιτικά δικαστήρια, καθώς και στην ηλεκτρονική έκδοση των πιστοποιητικών και των αποφάσεων των δικαστηρίων. Η ηλεκτρονική κατάθεση των δικογράφων έγινε υποχρεωτική όσον αφορά τα διοικητικά δικαστήρια από την 1η Ιανουαρίου 2021, όμως παραμένει προαιρετική και είναι δυνατή μόνο εν μέρει όσον αφορά τα ποινικά και πολιτικά δικαστήρια. Οι αρχές έχουν δεσμευτεί να εκπονήσουν σχέδιο δράσης έως τα μέσα του 2020 για την καθιέρωση της ηλεκτρονικής κατάθεσης των δικογράφων σε όλα τα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια, να χαρτογραφήσουν την κατάσταση που επικρατεί σε τοπικό και θεματικό επίπεδο και να καταρτίσουν χρονοδιάγραμμα. Προϋπόθεση για τη γενικευμένη και υποχρεωτική ηλεκτρονική κατάθεση των δικογράφων είναι να αποκτήσουν πιστοποιημένες ψηφιακές υπογραφές οι δικαστές, το προσωπικό των διοικητικών δικαστηρίων και οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου, και οι αρχές έχουν δεσμευτεί να λάβουν μέτρα διευκόλυνσης προς αυτόν τον σκοπό.

Στις 15 Απριλίου 2020, οι αρχές δημοσίευσαν, με μεγάλη καθυστέρηση, την πρόσκληση υποβολής προτάσεων για τη δεύτερη φάση του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης δικαστικών υποθέσεων (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ), μια ειδική δέσμευση για τα μέσα του 2020. Προθεσμία για την υποβολή προτάσεων είναι η 26η Μαΐου 2020 και ο διαγωνισμός για την ανάθεση της σύμβασης θα πραγματοποιηθεί την 1η Ιουνίου 2020. Η παράδοση του συμβατικού έργου προγραμματίζεται να ολοκληρωθεί εντός 36 μηνών από την υπογραφή της σύμβασης.

Το τελικό στάδιο για τη θέση σε ισχύ του πλαισίου υποχρεωτικής διαμεσολάβησης ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο. Λόγω της αναστολής της λειτουργίας των δικαστηρίων εξαιτίας της έξαρσης του κορονοϊού, τα αποτελέσματα του νέου πλαισίου θα είναι μετρήσιμα μόνο αργότερα εντός του 2020.

Οι αρχές προχωρούν επίσης με την πρωτοβουλία της σύστασης εξειδικευμένων τμημάτων στα αστικά και διοικητικά δικαστήρια (συμπληρωματική δέσμευση). Τα νέα τμήματα θα αναλαμβάνουν συγκεκριμένες κατηγορίες υποθέσεων και θα στελεχώνονται από δικαστές με συναφή επαγγελματική πείρα ή ακαδημαϊκά προσόντα.

Η επιχειρησιακή ικανότητα της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας ενισχύεται σταδιακά με σκοπό να καταστεί πλήρως λειτουργική έως τον Νοέμβριο του 2020. Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς (ΕΣΚΔ), το οποίο εμφανίζει μέχρι στιγμής καλά αποτελέσματα, και συνεργάζεται με το ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο για την ενίσχυση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Η ΕΑΔ συμμετέχει επίσης στην εποπτεία της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων και ελέγχει τις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων. Οι αρχές δεσμεύτηκαν να υποβάλουν σύντομα έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση των κομμάτων μέχρι σήμερα. Οι συστάσεις της Ομάδας Κρατών κατά της Διαφθοράς θα εξεταστούν από ειδική επιτροπή, η οποία έως τον Δεκέμβριο του 2020 θα υποβάλει πρόταση για τις τυχόν αναγκαίες νομοθετικές τροποποιήσεις.